

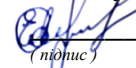
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

«19» лютого 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

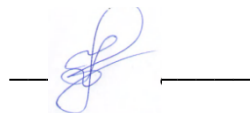
на тему «Теоретичні та методичні засади обліку аналізу та аудиту інших
необоротних матеріальних активів»

Здобувач вищої освіти:

Олександр НАЗАРЕНКО
(ім'я та прізвище здобувача)

Керівник:

доцент, к.е.н. Олександр ЮРЧЕНКО
(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

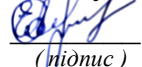
ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

 Володимир ЦАП
(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Олена ЯЦУХ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«21» квітня 2025 р.

«22» квітня 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти Назаренка Олександра Вячеславовича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Теоретичні та методичні засади обліку аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів

керівник роботи Юрченко Олександр Анатолійович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «14» квітня 2025 року № 176-С

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «17» лютого 2026 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова звітність підприємства.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити економічну сутність, роль і класифікацію інших необоротних матеріальних активів у діяльності підприємства; проаналізувати нормативно-правове та методичне забезпечення їх обліку; узагальнити методичні підходи до аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів; охарактеризувати організацію бухгалтерського обліку інших необоротних

матеріальних активів на підприємстві; здійснити аналіз стану, руху та ефективності використання інших необоротних матеріальних активів; оцінити діючу систему аудиту інших необоротних матеріальних активів; розробити напрями вдосконалення обліку інших необоротних матеріальних активів в умовах цифровізації; запропонувати рекомендації щодо підвищення аналітичного забезпечення управління інших необоротних матеріальних активів; обґрунтувати напрями вдосконалення аудиту інших необоротних матеріальних активів з метою підвищення достовірності фінансової звітності

5. Перелік графічного матеріалу: таблиць – 36 , рисунків – 7.

6. Дата видачі завдання «17» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

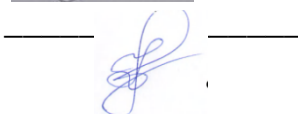
№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	25.04.2025р.	виконано
2	Розділ 1. Теоретичні та методичні засади обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів	20.06.2025р.	виконано
3	Розділ 2. Організація обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів ТОВ «Олімпія строй»	23.09.2025р.	виконано
4	Розділ 3. Напрями удосконалення обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів ТОВ «Олімпія строй»	02.02.2026р.	виконано
5	Висновки та пропозиції, список використаних джерел	09.02.2026р.	виконано
6	Перевірка на плагіат	11.02.2026р.	виконано
7	Попередній захист роботи на кафедрі	25.02.2026р.	виконано

Здобувач вищої освіти

Олександр НАЗАРЕНКО
(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

Олександр ЮРЧЕНКО
(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	12
1.1 Економічна сутність, класифікація та роль інших необоротних матеріальних активів у діяльності підприємства.....	12
1.2 Нормативно-правове та методичне забезпечення обліку інших необоротних матеріальних активів	22
1.3 Методичні підходи до аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів у системі управління підприємством	28
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» ..	35
2.1 Загальна фінансово-економічна та облікова характеристика ТОВ «Олімпія Строй»	35
2.2 Організація бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів на підприємстві	51
2.3 Аналіз стану, руху та ефективності використання інших необоротних матеріальних активів і оцінка системи їх аудиту	57
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»	66
3.1 Удосконалення методики бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів в умовах цифровізації.....	66
3.2 Розробка рекомендацій щодо підвищення аналітичного забезпечення управління іншими необоротними матеріальними активами	71

3.3 Напрями вдосконалення аудиту інших необоротних матеріальних активів з метою підвищення достовірності фінансової звітності.....	76
Висновки до розділу 3	81
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	101

ВСТУП

Сучасні трансформаційні процеси в економіці України супроводжуються зростанням вимог до результативності управління ресурсами підприємств, рівня відкритості фінансової інформації та раціональності використання активів. Поглиблення цифровізації господарської діяльності, інтеграція національної економіки у глобальні ринки, посилення конкурентного тиску та нестабільність зовнішнього середовища зумовлюють потребу у формуванні якісної інформаційної бази, здатної забезпечити обґрунтованість управлінських рішень. У цьому контексті особливої ваги набуває достовірна, системна й аналітично структурована інформація про стан, рух і ефективність використання активів підприємства. Важливою складовою його ресурсного потенціалу виступають інші необоротні матеріальні активи, які забезпечують безперервність виробничих процесів, підтримку матеріально-технічної бази та створюють передумови для сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Інші необоротні матеріальні активи посідають специфічне місце в системі активів підприємства, поєднуючи характеристики довгострокового використання з особливими умовами визнання, оцінювання та відображення в обліку. До їх складу належить різноманітний комплекс об'єктів, зокрема малоцінні необоротні матеріальні активи, виробничий і господарський інвентар, тимчасові споруди, спеціальні інструменти, обладнання та інші матеріальні ресурси тривалого використання. Водночас практика свідчить, що облік і контроль таких активів часто здійснюються без належної системності, що породжує ризики викривлення показників фінансової звітності, неефективного використання ресурсів і прийняття управлінських рішень на основі неповної або неточної інформації.

Аналіз наукових досліджень і практики функціонування підприємств засвідчує наявність низки нерозв'язаних проблем у сфері обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів. Серед ключових проблем

варто виокремити неоднозначність трактування їх економічної сутності та класифікації, недостатню розробленість методичних підходів до оцінювання й амортизації, фрагментарність аналітичного забезпечення управління, а також обмежене використання сучасних цифрових інструментів у процесах обліку й аудиту. Порівняння існуючих наукових концепцій свідчить, що більшість досліджень зосереджена на проблематиці основних засобів або нематеріальних активів, тоді як інші необоротні матеріальні активи залишаються менш дослідженим об'єктом, попри їх істотний вплив на фінансові результати та ефективність діяльності підприємств.

У практиці господарювання підприємств України облік інших необоротних матеріальних активів часто має формалізований характер і спрямований передусім на виконання вимог податкового законодавства. Такий підхід істотно обмежує можливості використання облікової інформації для управлінських потреб і стратегічного планування. Недостатній рівень системного аналізу та аудиту цих активів призводить до зниження ефективності їх використання, втрати контролю за їх рухом і технічним станом, а також до зростання ризиків фінансових порушень. Особливо гостро зазначені проблеми проявляються на підприємствах будівельної галузі, де структура необоротних активів є складною, а їх використання характеризується високою динамікою виробничих процесів і значною залежністю від специфіки проектної діяльності.

З огляду на викладене, дослідження теоретичних і методичних засад обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів набуває особливої актуальності як у науковому, так і в практичному вимірах. Формування комплексного підходу до організації обліку, удосконалення аналітичного забезпечення управління та розвитку аудиторських процедур щодо інших необоротних матеріальних активів має важливе значення для підвищення ефективності діяльності підприємств, забезпечення достовірності фінансової звітності та зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Реалізація таких підходів є важливою

передумовою підвищення конкурентоспроможності підприємств і розвитку економіки України в умовах сучасних викликів і структурних змін.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка методичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів підприємства з метою підвищення ефективності управління ними та забезпечення достовірності фінансової звітності..

Для досягнення поставленої мети у роботі необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити економічну сутність, роль і класифікацію інших необоротних матеріальних активів у діяльності підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове та методичне забезпечення їх обліку;
- узагальнити методичні підходи до аналізу й аудиту ОНМА;
- охарактеризувати організацію бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів на підприємстві;
- здійснити аналіз стану, руху та ефективності використання ОНМА; оцінити діючу систему аудиту інших необоротних матеріальних активів;
- розробити напрями вдосконалення обліку ОНМА в умовах цифровізації;
- запропонувати рекомендації щодо підвищення аналітичного забезпечення управління ОНМА;
- обґрунтувати напрями вдосконалення аудиту інших необоротних матеріальних активів з метою підвищення достовірності фінансової звітності.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів у процесі діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів, а також механізмів їх удосконалення в умовах цифровізації та розвитку сучасних інформаційних технологій.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що підвищення ефективності управління іншими необоротними матеріальними активами може бути досягнуте шляхом інтеграції бухгалтерського обліку, аналітичного забезпечення та аудиту в єдину інформаційну систему, що базується на цифрових технологіях, удосконаленій системі аналітичних показників і ризик-орієнтованих аудиторських процедурах.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовано сукупність загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження, що забезпечило комплексність і системність аналізу обраної проблематики. Так, методи аналізу й узагальнення використано для розкриття економічної природи та визначення класифікаційних ознак інших необоротних матеріальних активів; порівняльний підхід дав змогу зіставити нормативні положення та наукові концепції щодо їх обліку; системний підхід застосовано для формування цілісного бачення організації обліку, аналізу та аудиту ОНМА. Для оцінювання стану, динаміки та результативності використання активів залучено економіко-статистичні інструменти, тоді як методи фінансового аналізу використано для визначення впливу інших необоротних матеріальних активів на фінансові показники діяльності підприємства. Узагальнення результатів дослідження здійснювалося за допомогою табличних і графічних способів подання інформації. Крім того, методи аудиторського аналізу дали змогу ідентифікувати ризики, перевірити достовірність облікових даних і сформулювати практичні пропозиції щодо вдосконалення аудиторських процедур.

Інформаційну основу дослідження сформовано на базі законодавчих і нормативно-правових актів України, що регламентують ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених проблемам обліку, аналізу й аудиту необоротних активів, матеріалів науково-практичних заходів, офіційних статистичних даних і аналітичних звітів міжнародних організацій. Важливим

джерелом інформації стали також дані фінансової, статистичної та управлінської звітності ТОВ «Олімпія Строй», внутрішні регламенти підприємства, а також результати власних аналітичних розрахунків автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розвитку та поглибленні теоретико-методичних підходів до обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів у системі управління підприємством. Зокрема, у роботі обґрунтовано комплексну модель організації обліково-аналітичного й аудиторського забезпечення ІНМА з урахуванням цифрової трансформації облікових процесів; удосконалено методичні підходи до формування аналітичної інформації шляхом упровадження системи показників ефективності та параметрів життєвого циклу активів; подальшого розвитку набули ризик-орієнтовані підходи до аудиту ІНМА із застосуванням елементів ІТ-аудиту; уточнено класифікаційні ознаки інших необоротних матеріальних активів з урахуванням їх функціонального призначення та управлінської значущості; запропоновано концептуальну модель інтеграції облікової, аналітичної та аудиторської інформації в єдину систему управління активами підприємства.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх використання в діяльності підприємств з метою підвищення якості обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів. Розроблені рекомендації можуть бути застосовані під час формування облікової політики, організації аналітичної роботи, удосконалення системи внутрішнього контролю та аудиту, а також у процесі цифровізації облікових процедур.

Особистий внесок здобувача полягає в самостійному виконанні теоретичних і прикладних досліджень, аналізі нормативно-правового регулювання, узагальненні наукових підходів, здійсненні аналітичних розрахунків, оцінюванні стану обліку та аудиту інших необоротних матеріальних активів на підприємстві й розробленні практичних пропозицій

щодо їх удосконалення. Ідеї та положення, запозичені з праць інших авторів, використано з обов'язковим посиланням на відповідні джерела.

Структура кваліфікаційної роботи магістра визначена логікою дослідження та поставленими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 100 сторінок, у межах яких подано 36 таблиць, 7 рисунків і схем. Список використаних джерел включає 62 найменування.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

1.1 Економічна сутність, класифікація та роль інших необоротних матеріальних активів у діяльності підприємства

Ефективність функціонування підприємства значною мірою визначається рівнем організації управління матеріально-технічними ресурсами, адже забезпеченість необоротними активами та результативність їх використання безпосередньо впливають на фінансову стійкість і конкурентні позиції суб'єкта господарювання. Матеріально-технічна база виступає фундаментом виробничої та господарської діяльності підприємства, оскільки саме вона формує ресурсний потенціал, необхідний для здійснення операційних процесів. До її складу належать основні засоби, обладнання, транспортні засоби, елементи виробничої інфраструктури та інші необоротні матеріальні активи, які забезпечують випуск продукції або надання послуг [5].

Рівень забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, їх технічний стан, продуктивність і економічна ефективність визначають можливості стабільного розвитку, модернізації виробництва, впровадження інноваційних рішень і підвищення якості продукції. Водночас матеріально-технічна база не лише забезпечує виробничий процес, а й суттєво впливає на загальні результати діяльності підприємства, формуючи його стратегічні перспективи та економічний потенціал.

Розглядаючи активи в контексті матеріально-технічної бази, доцільно зазначити, що активи є ресурсами, які перебувають під контролем підприємства внаслідок минулих подій і використання яких, за очікуваннями, забезпечить отримання економічних вигід у майбутньому [6, с. 49]. Активи можуть існувати у різних формах, зокрема у вигляді грошових коштів, матеріальних ресурсів, запасів, нерухомості, обладнання, транспортних засобів, прав на об'єкти інтелектуальної власності тощо. Однією з ключових

ознак класифікації активів є форма їх функціонування, відповідно до якої вони поділяються на матеріальні, нематеріальні та фінансові активи [7]. Такий поділ дозволяє більш точно визначити їх економічну роль і забезпечити ефективне управління ресурсами підприємства.

Матеріальні активи являють собою сукупність основних засобів, обладнання та інших матеріальних ресурсів, що мають фізичну форму й використовуються у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг. Їх основне призначення полягає у формуванні матеріальної інфраструктури підприємства, яка охоплює технологічне обладнання, інструменти та інші необоротні матеріальні активи, необхідні для його функціонування.

Водночас матеріальні активи виконують не лише традиційну роль ресурсів виробничого процесу, а й виступають важливим чинником інноваційного розвитку, оскільки забезпечують можливості модернізації виробництва, оптимізації технологічних процесів, підвищення ефективності використання ресурсів і якості кінцевої продукції, що сприяє зміцненню конкурентоспроможності підприємства.

Нематеріальні активи, своєю чергою, є немонетарними активами, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані та використовуються підприємством протягом періоду, що перевищує один рік, для виробничих, торговельних, адміністративних або орендних цілей [8]. До їх складу зазвичай належать об'єкти інтелектуальної власності, зокрема патенти, авторські права, торгові марки, гудвіл і права користування ресурсами.

Визнання нематеріальних активів в обліку здійснюється за умови контролю підприємства над ними та наявності очікуваних економічних вигід у майбутньому. Їх оцінювання базується на первісній вартості, що включає витрати на придбання або створення, а подальший облік може здійснюватися за моделлю собівартості або переоцінки. Особливу увагу вимагає амортизація нематеріальних активів, оскільки активи з невизначеним

строком корисного використання, зокрема гудвіл, підлягають щорічному тестуванню на знецінення.

Фінансові активи становлять окрему категорію ресурсів підприємства та включають грошові кошти й фінансові інструменти, які забезпечують отримання доходу або представляють законні права їх власників на майбутні економічні вигоди. Вони не належать до матеріальних або нематеріальних активів, а виступають специфічною формою капіталу, що забезпечує рух фінансових ресурсів між економічними суб'єктами [9].

Фінансові активи відіграють ключову роль у функціонуванні підприємства, оскільки забезпечують підтримання ліквідності, своєчасне виконання фінансових зобов'язань і можливість реагування на зміни фінансового середовища. Крім того, вони виступають важливим джерелом фінансування стратегічних проєктів, інноваційних програм і розвитку підприємства, а також сприяють формуванню доходу у вигляді дивідендів, відсотків або інвестиційних прибутків.

У системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності активи також класифікуються за рівнем ліквідності, що дозволяє оцінити їх здатність до перетворення у грошову форму. Поділ активів на високоліквідні, середньоліквідні та низьколіквідні є умовним і ґрунтується на часових параметрах їх реалізації та функціональному призначенні. До високоліквідних активів належать грошові кошти, їх еквіваленти, цінні папери та інші активи, які можуть бути швидко реалізовані на ринку. Середньоліквідні активи, зокрема запаси та інші виробничі ресурси, характеризуються здатністю до трансформації у грошові кошти протягом відносно короткого періоду. Низьколіквідні та неліквідні активи потребують значного часу для реалізації та можуть бути продані лише зі зниженням їх балансової вартості [10].

Ризик ліквідності активів визначається як імовірність втрати їх вартості під впливом зовнішніх факторів, серед яких зміни ринкової кон'юнктури, коливання цін, технологічні інновації, конкурентний тиск і макроекономічні

процеси. Вартість активів у цьому контексті розглядається як очікуваний потік майбутніх економічних вигід, які може отримати їх власник упродовж періоду використання [11].

Аналіз потенційної вартості активів є важливим інструментом управління ресурсами, оскільки дозволяє обґрунтовувати управлінські рішення, визначати напрями інвестування та підвищувати ефективність використання ресурсів підприємства.

Одним із ключових критеріїв систематизації активів є їх розмежування на оборотні та необоротні, що має принципове значення для організації фінансового управління підприємством. Такий поділ дозволяє не лише охарактеризувати структуру ресурсного потенціалу, а й оцінити рівень їх ліквідності, швидкість обороту та здатність до трансформації в грошову форму з урахуванням тривалості використання в межах операційного циклу. Оборотні активи охоплюють грошові кошти, запаси та дебіторську заборгованість і виступають основою оперативної діяльності підприємства, забезпечуючи його фінансову гнучкість і адаптивність до змін зовнішнього середовища. У міжнародній практиці критерії віднесення активів до оборотних або необоротних формуються підприємствами самостійно з урахуванням специфіки господарської діяльності, організації виробничих процесів і особливостей управління ресурсами [12].

Відповідно до положень НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», до складу оборотних активів включаються грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші ресурси, які передбачається реалізувати або використати протягом операційного циклу чи не пізніше ніж через дванадцять місяців після дати балансу.

Необоротні активи формують довгострокову ресурсну базу підприємства і включають матеріальні та нематеріальні об'єкти, що перебувають під його контролем і використовуються протягом періоду, який перевищує один рік або тривалість операційного циклу, забезпечуючи багаторазову участь у виробничих і управлінських процесах [13].

До цієї групи належать основні засоби, нематеріальні активи та довгострокові фінансові інвестиції, які визначають технічний рівень, інноваційний потенціал і стратегічні можливості підприємства. Основні засоби виконують функцію матеріальної бази виробництва, нематеріальні активи забезпечують формування конкурентних переваг і розвиток інновацій, тоді як довгострокові фінансові інвестиції виступають інструментом отримання стабільних доходів і диверсифікації фінансових ризиків.

У сучасних умовах господарювання результативність діяльності підприємств значною мірою залежить від ефективності формування, використання та контролю необоротних активів, які становлять фундамент виробничого потенціалу та забезпечують довгострокову стійкість функціонування суб'єктів господарювання. У структурі необоротних активів особливу роль відіграють інші необоротні матеріальні активи, які, на відміну від основних засобів, мають специфічні особливості визнання, класифікації та облікового відображення. Їх економічний зміст, місце в системі ресурсів підприємства та методичні підходи до обліку залишаються предметом наукових дискусій, що зумовлює необхідність поглибленого теоретичного узагальнення та критичного осмислення існуючих концепцій.

Аналіз наукових джерел засвідчує відсутність єдиного трактування поняття «інші необоротні матеріальні активи». Більшість дослідників розглядають їх як окрему групу матеріальних ресурсів довгострокового використання, які не відносяться до основних засобів, але мають матеріальну форму, використовуються понад один рік або операційний цикл і поступово переносять свою вартість на витрати діяльності через механізм амортизації [6; 7; 38]. Така позиція відображає практичний підхід до класифікації активів, проте не завжди враховує їх функціональну роль у системі управління підприємством.

Відповідно до чинних нормативних документів з бухгалтерського обліку, до складу інших необоротних матеріальних активів відносять малоцінні необоротні матеріальні активи, бібліотечні фонди, тимчасові

(нетитульні) споруди, природні ресурси, інвентарну тару та інші об'єкти, що не класифікуються як основні засоби [30; 38]. Такий перелік має прикладний характер і забезпечує практичну зручність обліку, однак не повною мірою розкриває економічну природу цих активів, що ускладнює їх теоретичне осмислення та формування узгодженої методології їх дослідження.

Науковці пропонують різні підходи до визначення необоротних активів загалом і інших необоротних матеріальних активів зокрема. Так, одні автори акцентують увагу на їх функціональному призначенні як ресурсів, що забезпечують виробничий процес у довгостроковій перспективі [10; 33], інші – на їх вартісних характеристиках та здатності приносити економічні вигоди [2; 12], треті – на облікових ознаках і критеріях визнання [35; 36]. Водночас жоден із підходів не є універсальним, оскільки кожен із них відображає лише окремі аспекти сутності інших необоротних матеріальних активів.

З метою систематизації наукових підходів до визначення поняття «інші необоротні матеріальні активи» узагальнимо основні дефініції у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Підходи до визначення поняття «інші необоротні матеріальні активи»

Автор / джерело	Сутність визначення
Навчальні та нормативні джерела [30; 38]	Матеріальні активи, що використовуються понад один рік і не належать до основних засобів
Гур'єва І.М. [10]	Матеріальні ресурси, що забезпечують виробничий процес і мають довгостроковий характер використання
Бразілій Н.М. та ін. [2]	Активи, що формують ресурсний потенціал підприємства та забезпечують отримання економічних вигод у майбутньому
Сторожук Т.М. [35]	Об'єкти, що не відповідають критеріям основних засобів, але підлягають амортизації та відображенню в обліку
Судак В.О. [36]	Малоцінні та специфічні матеріальні активи, які використовуються тривалий час у діяльності підприємства

Джерело: [2; 10; 30; 35; 36; 38]

Аналіз існуючих наукових підходів показує, що більшість трактувань зосереджена переважно на формально-облікових характеристиках активів, передусім на тривалості їх використання та віднесенні до відповідних облікових груп. Водночас економічний зміст, функціональна роль і значення таких активів у забезпеченні діяльності підприємства розкриваються

фрагментарно й недостатньо системно. За таких умов доцільним є розширене тлумачення інших необоротних матеріальних активів як сукупності матеріальних ресурсів підприємства довгострокового характеру, які не відносяться до основних засобів, але безпосередньо залучені до виробничо-господарських процесів і виступають важливим чинником формування потенціалу отримання майбутніх економічних вигод.

Класифікація необоротних матеріальних активів є важливим елементом їх облікового та аналітичного забезпечення, оскільки визначає особливості визнання, оцінки, амортизації та контролю за їх використанням. У наукових дослідженнях пропонуються різні класифікаційні ознаки: за функціональним призначенням, формою власності, ступенем участі у виробничому процесі, джерелами формування, рівнем ліквідності та економічною роллю [12; 39].

Водночас у практиці бухгалтерського обліку основою класифікації є нормативний підхід, який передбачає поділ необоротних матеріальних активів на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи [30]. У межах останніх виділяються окремі групи, що мають специфічні облікові характеристики. Узагальнену класифікацію необоротних матеріальних активів подано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 Класифікація необоротних матеріальних активів

Критерій класифікації	Групи активів	Характеристика
За економічною сутністю	Основні засоби; інші необоротні матеріальні активи	Поділ за роллю в виробничому процесі та обліковими ознаками
За функціональним призначенням	Виробничі; невиробничі	Використання у господарській або соціальній сфері
За формою використання	Активні; пасивні	Ступінь участі у виробничому процесі
За видами інших необоротних матеріальних активів	Малоцінні необоротні матеріальні активи; бібліотечні фонди; тимчасові поруди; природні ресурси; інвентарна тара	Визначення специфіки обліку та амортизації
За джерелами формування	Власні; залучені	Вплив на фінансову структуру підприємства
За ступенем ліквідності	Високоліквідні; низьколіквідні	Можливість перетворення на грошові кошти

Джерело: [30]

Аналіз класифікаційних підходів свідчить, що нормативна класифікація має практичну цінність, але не враховує економічних особливостей використання активів. Натомість наукові підходи є більш глибокими, проте часто не адаптовані до потреб бухгалтерського обліку. Це зумовлює необхідність поєднання нормативного та економічного підходів у процесі класифікації інших необоротних матеріальних активів.

Інші необоротні матеріальні активи відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу та формуванні матеріально-технічної бази підприємства. Вони забезпечують допоміжні функції у виробництві, організації управлінських процесів, збереженні ресурсів і підвищенні ефективності використання основних засобів [21].

З економічної точки зору інші необоротні матеріальні активи впливають на фінансові результати діяльності підприємства через механізм амортизації, витрат та формування собівартості продукції. Вони також визначають рівень капіталомісткості виробництва, структуру активів та показники фінансової стійкості підприємства [23].

Водночас недооцінка ролі інших необоротних матеріальних активів у практиці управління призводить до спрощеного підходу до їх обліку та контролю. Це проявляється у недостатній деталізації аналітичного обліку, формальному підході до амортизації та відсутності системного аналізу ефективності їх використання [16]. Така ситуація знижує якість управлінських рішень і ускладнює формування достовірної інформаційної бази для аналізу діяльності підприємства.

Структура інших необоротних матеріальних активів формується під впливом характеру господарської діяльності підприємства, галузевої специфіки та рівня його техніко-технологічного розвитку. У практиці більшості суб'єктів господарювання найбільшу питому вагу займають малоцінні необоротні матеріальні активи та інвентарна тара, тоді як бібліотечні фонди чи природні ресурси відіграють істотну роль лише в окремих видах діяльності [5].

Результати наукових досліджень засвідчують, що збільшення частки інших необоротних матеріальних активів у загальній структурі необоротних активів може мати неоднозначне економічне трактування. З одного боку, така тенденція може свідчити про зміцнення матеріально-технічної бази підприємства, а з іншого — про недосконалість інвестиційної політики, коли значні фінансові ресурси спрямовуються на придбання допоміжних активів замість оновлення основних виробничих фондів [34]. У зв'язку з цим аналіз структури інших необоротних матеріальних активів доцільно здійснювати у взаємозв'язку з показниками ефективності використання активів та результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Управління необоротними активами передбачає їх раціональне формування, оптимізацію джерел фінансування, стратегічне оновлення та систематичний контроль технічного стану. Постійна оцінка активів і аналіз ефективності їх використання виступають необхідною умовою підвищення результативності діяльності підприємства, мінімізації виробничих ризиків і запобігання втратам, пов'язаним із простоем обладнання. Таким чином, необоротні активи є ключовим елементом життєвого циклу підприємства, забезпечуючи не лише підтримку поточних операцій, а й формування передумов для довгострокового розвитку та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Особливості відображення необоротних активів у бухгалтерському обліку пов'язані з необхідністю їх детальної класифікації, визначення специфічних облікових характеристик та формування адекватної інформаційної бази для управлінського аналізу й прийняття рішень [14]. Різноманітність підходів до трактування та групування необоротних активів зумовлює труднощі в процесі їх обліку, аналізу та контролю, особливо щодо інших необоротних матеріальних активів. Це обумовлює потребу в поглибленому теоретичному осмисленні їх економічної природи та місця в системі активів підприємства.

Інші необоротні матеріальні активи доцільно розглядати як сукупність матеріальних ресурсів довгострокового використання, які залучаються до діяльності підприємства протягом періоду, що перевищує один операційний цикл, не характеризуються високою ліквідністю, проте забезпечують стабільність виробничих процесів і реалізацію стратегічних напрямів розвитку [15]. Їх значення для підприємства проявляється у підтриманні безперервності діяльності, підвищенні ефективності використання ресурсів та формуванні конкурентних переваг.

Ефективне управління необоротними активами, зокрема іншими необоротними матеріальними активами, є складним багатокomпонентним процесом, який охоплює всі етапи їх життєвого циклу — від придбання й експлуатації до модернізації та вибуття. Використання таких активів супроводжується низкою проблем, пов'язаних із фізичним і моральним зносом, необхідністю технічного обслуговування та вдосконалення функціональних характеристик, що потребує системного підходу до контролю та управління з боку підприємства. Саме тому вдосконалення методичних підходів до обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів виступає важливою передумовою підвищення ефективності управління ресурсами та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Отже, інші необоротні матеріальні активи є вагомою складовою ресурсного потенціалу підприємства й відіграють істотну роль у забезпеченні його виробничо-господарської діяльності. Узагальнення наукових підходів до визначення їх економічної сутності засвідчує відсутність єдиного трактування цього поняття, що зумовлює необхідність застосування комплексного підходу, який поєднує економічні, функціональні та облікові характеристики. Класифікація інших необоротних матеріальних активів має базуватися на синтезі нормативних і наукових підходів, що сприятиме підвищенню ефективності їх обліку, аналізу та управління. Значення цих активів у діяльності підприємства проявляється через їх вплив на виробничі

процеси, фінансові результати та структуру активів, що, своєю чергою, зумовлює потребу в удосконаленні методичних підходів до їх обліку та аналітичної оцінки.

1.2 Нормативно-правове та методичне забезпечення обліку інших необоротних матеріальних активів

Інші необоротні матеріальні активи становлять важливий елемент ресурсного потенціалу підприємства та виконують значущу функцію у забезпеченні безперервності його виробничо-господарської діяльності. Їх роль полягає не лише у формуванні матеріальної основи функціонування підприємства, а й у забезпеченні стабільності технологічних процесів, підтриманні виробничої інфраструктури та створенні передумов для інноваційного розвитку. Аналіз наукових підходів до визначення економічної сутності інших необоротних матеріальних активів засвідчив відсутність єдиного трактування цієї категорії, що зумовлено різними методологічними підходами до класифікації активів у бухгалтерському обліку, економічному аналізі та управлінні [2; 10; 33]. У зв'язку з цим виникає потреба у комплексному підході до їх дослідження, який поєднує економічні, функціональні та облікові характеристики.

Класифікацію інших необоротних матеріальних активів доцільно вибудовувати на синтезі нормативних вимог і наукових підходів, що дає змогу забезпечити коректне відображення цієї групи активів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, а також підвищити результативність управлінських рішень щодо їх використання [12; 39].

Водночас значення інших необоротних матеріальних активів у функціонуванні підприємства проявляється через їх вплив на організацію виробничих процесів, формування фінансових результатів і структуру майнових ресурсів, що обумовлює потребу в удосконаленні методичних підходів до їх обліку та аналітичного оцінювання [15; 35]. У зв'язку з цим особливої ваги набуває нормативно-правове та методичне регулювання

обліку інших необоротних матеріальних активів, яке встановлює єдині принципи їх визнання, оцінки, класифікації, документального оформлення та відображення у фінансовій звітності.

Система нормативно-правового забезпечення обліку інших необоротних матеріальних активів в Україні формується як багаторівнева сукупність законодавчих і методичних актів, що охоплюють норми законодавства, національні стандарти бухгалтерського обліку, підзаконні нормативні документи та методичні рекомендації. Основоположним актом, який визначає загальні засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що встановлює принципи обліку, вимоги до фінансової звітності та відповідальність суб'єктів господарювання за достовірність облікових даних [3].

Вагому роль у регулюванні обліку необоротних активів відіграє Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке визначає структуру активів підприємства, критерії їх класифікації та порядок відображення у фінансовій звітності [38].

Безпосередні правила обліку необоротних матеріальних активів закріплені в НП(С)БО 7 «Основні засоби», де встановлено критерії визнання активів, принципи їх оцінки, порядок нарахування амортизації, переоцінки та вибуття. Попри те, що стандарт не виділяє інші необоротні матеріальні активи як окрему категорію, його положення застосовуються до цієї групи активів з урахуванням їх специфічних характеристик [40].

Додатковим нормативним джерелом виступає План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291, який регламентує систему рахунків для обліку необоротних активів, у тому числі інших необоротних матеріальних активів [30]. Зокрема, для їх відображення використовується рахунок 11 «Інші

необоротні матеріальні активи», що забезпечує узагальнення інформації про їх наявність і рух у системі бухгалтерського обліку.

Водночас, незважаючи на достатньо розвинену нормативно-правову базу, яка регулює облік інших необоротних матеріальних активів, її положення містять низку суперечностей, прогалин і методичних обмежень. Передусім слід зазначити, що чинні нормативні документи не забезпечують уніфікованого підходу до термінології та класифікації необоротних матеріальних активів. Так, у національних стандартах бухгалтерського обліку використовується узагальнене поняття «інші необоротні матеріальні активи», однак відсутнє чітке й вичерпне визначення їх складу, що ускладнює практичне застосування норм і зумовлює неоднозначність трактувань у бухгалтерській практиці.

Окремою проблемою залишається недостатня деталізація методичних підходів до обліку окремих груп таких активів. НП(С)БО 7 «Основні засоби» визначає загальні принципи визнання, оцінки та амортизації, проте не враховує специфіку окремих об'єктів інших необоротних матеріальних активів, зокрема бібліотечних фондів, малоцінних необоротних матеріальних активів, тимчасових споруд, інвентарної тари тощо. У результаті підприємства змушені самостійно формувати положення облікової політики щодо цих активів, що, з одного боку, забезпечує гнучкість організації обліку, а з іншого — знижує рівень порівнянності та уніфікованості облікової інформації.

Суперечності також проявляються у співвідношенні національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. МСБО 16 «Основні засоби» не виокремлює категорію «інші необоротні матеріальні активи», що ускладнює гармонізацію облікових підходів та створює труднощі для підприємств, які складають звітність за МСФЗ. У цьому контексті національні нормативні положення мають більш формалізований характер, тоді як міжнародні стандарти орієнтовані на

економічну сутність активів, що зумовлює розбіжності у підходах до їх ідентифікації та оцінки.

Недостатньо врегульованими залишаються питання первісної та справедливої оцінки інших необоротних матеріальних активів, особливо в умовах інфляційних процесів та коливань ринкових цін. Нормативні документи передбачають загальні підходи до оцінки, однак не містять детальних рекомендацій щодо визначення справедливої вартості окремих об'єктів, що підвищує суб'єктивність управлінських рішень і ризик викривлення фінансової інформації.

Крім того, чинна нормативна база недостатньо адаптована до цифровізації облікових процесів та використання сучасних інформаційних систем. Більшість методичних рекомендацій орієнтована на традиційні форми документування операцій, тоді як практична діяльність підприємств дедалі частіше ґрунтується на електронному документообігу. Відсутність чітких нормативних орієнтирів щодо електронних первинних документів у сфері обліку необоротних активів створює правову невизначеність та ускладнює контрольні процедури.

Отже, критичний аналіз нормативної бази свідчить про необхідність її подальшого вдосконалення шляхом уточнення понятійного апарату, уніфікації класифікаційних ознак, гармонізації національних стандартів із міжнародними, а також розширення методичних рекомендацій з урахуванням специфіки окремих груп інших необоротних матеріальних активів і сучасних умов ведення бухгалтерського обліку.

У науковій літературі [15; 35] підкреслюється, що чинна нормативна база не завжди враховує специфіку інших необоротних матеріальних активів, що ускладнює їх класифікацію та оцінку, а також призводить до неоднозначності у практиці бухгалтерського обліку. Зокрема, проблемними залишаються питання визначення критеріїв віднесення активів до інших необоротних матеріальних, встановлення строків їх корисного використання, вибору методів амортизації та відображення у фінансовій звітності. Це

свідчить про необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання та адаптації національних стандартів до сучасних умов господарювання.

Методичне забезпечення обліку інших необоротних матеріальних активів формується на основі нормативних положень і практичних рекомендацій щодо їх визнання, оцінки, обліку та контролю. У наукових дослідженнях наголошується, що методичні підходи до обліку необоротних активів мають бути спрямовані на забезпечення достовірності облікової інформації, її аналітичної цінності та відповідності управлінським потребам підприємства [1; 23; 28]. У цьому контексті важливого значення набувають методичні рекомендації щодо обліку необоротних активів, які конкретизують порядок застосування норм стандартів бухгалтерського обліку.

Таблиця 1.3 Методичні підходи до обліку інших необоротних матеріальних активів

Елемент обліку	Зміст методичного підходу	Нормативно-методичне джерело
Визнання активів	Актив визнається необоротним за умови контролю підприємства, наявності майбутніх економічних вигід і строку використання понад один рік	НП(С)БО 1, НП(С)БО 7 [38; 4]
Оцінка при надходженні	Первісна вартість формується з витрат на придбання, доставку, монтаж та підготовку до експлуатації	НП(С)БО 7, навчальні джерела з обліку [4; 40]
Амортизація	Нараховується протягом строку корисного використання застосуванням одного з передбачених методів	НП(С)БО 7, методичні рекомендації [4; 35]
Переоцінка	Здійснюється у разі суттєвого відхилення балансової вартості від справедливої	НП(С)БО 7 [4]
Облік вибуття	Вибуття активів відображається шляхом списання балансової вартості та визначення фінансового результату	План рахунків, НП(С)БО 7 [30; 4]
Аналітичний облік	Ведеться за видами активів, місцями експлуатації та матеріально відповідальними особами	Методичні рекомендації, наукові джерела [1; 15]

Джерело: [1; 4; 15; 30; 35; 38; 40]

Систематизація методичних підходів свідчить, що облік інших необоротних матеріальних активів базується на загальних принципах обліку

необоротних активів, однак потребує уточнення з урахуванням їх специфічних характеристик. Зокрема, науковці зазначають, що відсутність чітких критеріїв класифікації таких активів у нормативних документах призводить до різночитань у практиці бухгалтерського обліку та ускладнює процес управління ними [15; 35]. Це підтверджує необхідність удосконалення методичного інструментарію обліку інших необоротних матеріальних активів.

Важливим елементом нормативно-методичного забезпечення є вимоги до документального оформлення операцій з необоротними активами. Документування операцій забезпечує формування достовірної інформаційної бази для обліку, аналізу та контролю руху активів. Основними первинними документами, що використовуються для обліку необоротних активів, є акти приймання-передачі, інвентарні картки, акти введення в експлуатацію, акти списання та інвентаризаційні описи. Їх форма та порядок заповнення регламентуються нормативними актами Міністерства фінансів України та внутрішніми положеннями підприємства [3; 25].

Документальне оформлення операцій з іншими необоротними матеріальними активами має забезпечувати відображення всіх етапів їх життєвого циклу - від придбання та введення в експлуатацію до вибуття. Особливого значення набуває організація аналітичного обліку, який дозволяє здійснювати контроль за використанням активів, оцінювати ефективність їх експлуатації та приймати обґрунтовані управлінські рішення [1; 23]. У наукових дослідженнях підкреслюється, що недосконалість документального оформлення операцій з необоротними активами може призводити до викривлення облікової інформації та зниження ефективності управління ресурсами підприємства [15; 35].

Таким чином, нормативно-правове та методичне забезпечення обліку інших необоротних матеріальних активів є складною системою взаємопов'язаних правових і методичних норм, які визначають порядок їх визнання, оцінки, обліку та контролю. Аналіз чинної нормативної бази

свідчить про її загальну системність, проте водночас виявляє низку проблемних аспектів, пов'язаних із недостатньою деталізацією регулювання обліку інших необоротних матеріальних активів. Це зумовлює необхідність удосконалення нормативних положень і методичних рекомендацій з метою підвищення достовірності облікової інформації, ефективності управління активами та забезпечення їх адекватного відображення у фінансовій звітності підприємства.

1.3 Методичні підходи до аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів у системі управління підприємством

В умовах сучасного господарювання ефективність функціонування підприємства значною мірою визначається раціональним використанням його ресурсного потенціалу, серед якого особливе місце займають інші необоротні матеріальні активи. Вони виконують не лише функцію забезпечення безперервності виробничих процесів, а й сприяють формуванню фінансових результатів, оптимізації витрат та підвищенню загальної конкурентоспроможності підприємства. У цьому контексті посилюється значення системного аналізу та аудиту цих активів, які виступають важливими інструментами управлінського контролю та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Методичні підходи до аналізу інших необоротних матеріальних активів базуються на поєднанні традиційних методів фінансово-економічного аналізу, спеціальних облікових показників і сучасних управлінських інструментів. Їх застосування дозволяє оцінити структуру, динаміку, ефективність використання та вплив необоротних активів на результати діяльності підприємства, а також виявити резерви підвищення їх віддачі [1; 3].

Надалі розглянемо основні методи аналізу інших необоротних матеріальних активів (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Методи аналізу інших необоротних матеріальних активів

Джерело: [1; 3]

У практиці економічного аналізу найбільш поширеними є горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналіз, які доповнюються факторним, порівняльним і трендовим підходами. Горизонтальний аналіз спрямований на вивчення динаміки показників за певний період, що дозволяє визначити темпи зростання або зниження вартості інших необоротних матеріальних активів, їх частки в загальній сумі активів, а також зміну структури необоротних активів. Вертикальний аналіз, у свою чергу, дає змогу оцінити структуру активів підприємства та питому вагу окремих груп необоротних активів у загальній вартості майна [2].

Ключові напрями аналізу інших необоротних матеріальних активів узагальнено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 Основні напрями аналізу інших необоротних матеріальних активів підприємства

Напряманалізу	Змістаналізу	Основніпоказники
Структурний аналіз	Оцінка питомої ваги інших необоротних активів у складі активів	Частка у необоротних активах, частка в загальних активах
Динамічний аналіз	Дослідження змін вартості активів у часі	Темп зростання, абсолютні та відносні відхилення
Аналіз ефективності використання	Оцінка віддачі активів	Фондовіддача, фондомісткість, рентабельність активів

Аналіз стану активів	Визначення рівня зносу та оновлення	Коефіцієнт зносу, оновлення, вибуття
Факторний аналіз	Виявлення впливу окремих чинників	Зміна обсягів виробництва, структури активів, доходів

Джерело: [1-3]

Додатково застосовуються коефіцієнтні показники, які характеризують стан та ефективність використання інших необоротних матеріальних активів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 Основні показники аналізу ефективності використання інших необоротних матеріальних активів

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Фондовіддача	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня вартість необоротних активів}}$	Характеризує обсяг доходу на 1 грн активів
Фондомісткість	$\frac{\text{Середня вартість активів}}{\text{Чистий дохід}}$	Показує величину активів на 1 грн доходу
Коефіцієнт зносу	$\frac{\text{Накопичений знос}}{\text{Первісна вартість}}$	Відображає ступінь фізичного та морального зносу
Коефіцієнт оновлення	$\frac{\text{Вартість введених активів}}{\text{Вартість активів на кінець періоду}}$	Характеризує інтенсивність оновлення активів
Рентабельність активів	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Середня вартість активів}}$	Оцінює ефективність використання активів

Джерело: [1-3]

Застосування зазначених методів дозволяє сформулювати комплексне уявлення про стан інших необоротних матеріальних активів та їх вплив на фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Водночас слід зазначити, що традиційні методи аналізу не завжди враховують специфіку окремих груп інших необоротних матеріальних активів, що зумовлює необхідність їх адаптації та доповнення сучасними управлінськими інструментами [4].

Аудит інших необоротних матеріальних активів є важливою складовою системи контролю та управління підприємством, оскільки забезпечує перевірку достовірності облікових даних, правильності оцінки, класифікації та відображення операцій у фінансовій звітності. Основною метою аудиту є підтвердження законності, обґрунтованості та доцільності операцій з іншими

необоротними матеріальними активами, а також виявлення можливих порушень і ризиків [5].

Процес аудиту інших необоротних матеріальних активів включає кілька етапів: планування аудиту, оцінку системи внутрішнього контролю, перевірку первинних документів, аналіз облікових регістрів, оцінку правильності нарахування амортизації, перевірку результатів інвентаризації та формування аудиторського висновку. Особливу увагу приділяють правильності визнання активів, їх первісній оцінці, класифікації та відповідності облікової політики підприємства чинним нормативним вимогам [1; 6].

Основні напрями аудиту інших необоротних матеріальних активів наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 Основні напрями аудиту інших необоротних матеріальних активів

Напрямок аудиту	Зміст перевірки
Перевірка визнання активів	Дотримання критеріїв визнання необоротних активів
Перевірка оцінки	Правильність визначення первісної та справедливої вартості
Перевірка класифікації	Відповідність об'єктів до груп необоротних активів
Перевірка амортизації	Правильність методів і розрахунків амортизації
Перевірка документального оформлення	Наявність і правильність первинних документів
Перевірка відображення у звітності	Достовірність даних фінансової звітності

Джерело: [6]

Специфікою аудиту інших необоротних матеріальних активів є їх різноманітність і неоднорідність, що ускладнює процедури ідентифікації та оцінки. Крім того, значна частина таких активів має допоміжний характер, що знижує увагу до них з боку управлінського персоналу, але водночас підвищує ризик помилок і порушень у процесі обліку. У цьому контексті аудит виступає важливим інструментом підвищення достовірності інформації та ефективності управління активами [3].

Аналіз і аудит інших необоротних матеріальних активів відіграють ключову роль у формуванні інформаційної бази управлінських рішень.

Результати аналізу дозволяють оцінити ефективність використання активів, визначити напрями їх оптимізації та виявити резерви підвищення результативності діяльності підприємства. Аудит, у свою чергу, забезпечує контроль за дотриманням нормативних вимог, підвищує прозорість фінансової звітності та сприяє мінімізації фінансових ризиків [2; 5].

Взаємозв'язок аналізу та аудиту проявляється у тому, що результати аудиторських перевірок можуть бути використані для поглибленого економічного аналізу, тоді як результати аналізу слугують основою для планування аудиторських процедур. Такий комплексний підхід сприяє підвищенню якості управління іншими необоротними матеріальними активами та забезпечує їх раціональне використання в процесі господарської діяльності підприємства.

Водночас слід зазначити, що існуючі методичні підходи до аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів потребують подальшого вдосконалення. Зокрема, актуальними є питання адаптації традиційних методів аналізу до умов цифровізації обліку, розширення системи показників оцінки ефективності використання активів, а також гармонізації національних методик аудиту з міжнародними стандартами. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню ролі інших необоротних матеріальних активів у системі стратегічного управління підприємством [4; 6].

Отже, методичні підходи до аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів ґрунтуються на поєднанні традиційних методів економічного аналізу та аудиторських процедур, що дозволяє комплексно оцінити їх стан, структуру та ефективність використання. Горизонтальний, вертикальний і коефіцієнтний аналіз забезпечують формування системної інформації про динаміку та результативність використання активів, тоді як аудит виступає інструментом контролю за достовірністю облікових даних і дотриманням нормативних вимог. Взаємодія аналізу та аудиту підвищує якість управлінських рішень і сприяє оптимізації використання ресурсів підприємства, що підтверджує їх важливу роль у сучасній системі управління

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексне теоретико-методичне дослідження економічної сутності, класифікації, нормативно-правового регулювання, а також методичних підходів до обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів. Проведений аналіз дозволив узагальнити сучасні наукові підходи та визначити ключові проблемні аспекти їх облікового відображення й управління.

У процесі дослідження встановлено, що інші необоротні матеріальні активи є важливою складовою майнового потенціалу підприємства, яка забезпечує функціонування виробничих процесів і формування економічних результатів діяльності. Аналіз наукових джерел засвідчив відсутність єдиного підходу до трактування поняття «інші необоротні матеріальні активи», що зумовлює різноманітність їх класифікаційних ознак і методів облікового відображення. Узагальнення наукових підходів дозволило дійти висновку про доцільність комплексного трактування цієї категорії, яке поєднує економічні, функціональні та облікові характеристики активів, що сприяє більш точному визначенню їх ролі у господарській діяльності підприємства.

Дослідження класифікації інших необоротних матеріальних активів показало, що вона формується під впливом нормативних вимог та наукових концепцій. Встановлено, що існуючі класифікаційні підходи не завжди враховують специфіку сучасних умов господарювання, зокрема цифровізацію обліку, інноваційний характер активів і галузеві особливості діяльності підприємств. Це обґрунтовує необхідність удосконалення класифікаційних ознак шляхом їх адаптації до практичних потреб управління та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

Аналіз нормативно-правової бази обліку інших необоротних матеріальних активів засвідчив, що вона сформована на основі законодавства України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку,

методичних рекомендацій і внутрішніх регламентів підприємств. Водночас встановлено наявність певних суперечностей і прогалин у нормативному регулюванні, зокрема щодо критеріїв визнання, оцінки та класифікації окремих груп активів, порядку їх амортизації та документального оформлення операцій. Виявлені проблеми свідчать про необхідність гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами та удосконалення методичних підходів до обліку інших необоротних матеріальних активів.

У межах дослідження методичних підходів до аналізу інших необоротних матеріальних активів обґрунтовано доцільність застосування системи горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та факторного аналізу. Встановлено, що комплексне використання цих методів дозволяє оцінити структуру, динаміку, стан і ефективність використання активів, а також визначити їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Разом із тим доведено, що традиційні методи аналізу потребують адаптації до специфіки інших необоротних матеріальних активів, що пов'язано з їх різноманітністю, допоміжним характером і неоднорідністю економічних функцій.

Дослідження методики аудиту інших необоротних матеріальних активів показало, що аудит є важливим елементом системи внутрішнього контролю та управління підприємством. Встановлено, що основними напрямками аудиту є перевірка правильності визнання, оцінки, класифікації, амортизації та документального оформлення операцій з активами, а також достовірності їх відображення у фінансовій звітності. Обґрунтовано, що результати аудиту сприяють підвищенню якості облікової інформації, зменшенню ризиків помилок і порушень, а також формуванню ефективної системи управління іншими необоротними матеріальними активами.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»

2.1 Загальна фінансово-економічна та облікова характеристика ТОВ «Олімпія Строй»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Олімпія Строй» веде свою діяльність на ринку будівельних послуг України з 2018 року. Головний офіс компанії розташований за адресою 69035, Україна, місто Запоріжжя, вул. Макаренко, будинок 11. Керівником компанії є Соколенко Олег Васильович.

ТОВ «Олімпія Строй» є будівельною компанією, що динамічно розвивається, постійно освоює передові методи будівельної індустрії, застосовує високотехнологічні матеріали і сучасне устаткування.

ТОВ «Олімпія Строй» функціонує як самостійна юридична особа. Воно має відокремлене майно, діє у цивільному обігу від свого імені, має право укладати правочини, набувати майнові та немайнові права, виконувати обов'язки, а також виступати стороною у судових процесах - як позивач, відповідач або третя особа. У своїй діяльності підприємство керується усіма характерними рисами, притаманними статусу юридичної особи.

Підприємство володіє правом власності на виробничі й невиробничі фонди, цінні папери та інші активи, які використовує і розпоряджається ними на власний розсуд у межах чинного законодавства. Економічну самостійність забезпечує наявність окремого балансу, відкритих банківських рахунків, круглої печатки із зазначенням офіційного найменування та ідентифікаційного коду, власних штампів, фірмових бланків і супутніх реквізитів.

Основною метою діяльності «Олімпія Строй» є отримання прибутку, зміцнення та розвиток власної соціальної сфери, а також організація ефективного спеціалізованого відновлювального лікування й забезпечення

належного відпочинку громадян. Підприємство створене з метою здійснення широкої підприємницької діяльності на конкурентному ринку.

Предмет основної діяльності підприємства включає комплекс будівельних і суміжних робіт, а саме: будівництво житлових та нежитлових об'єктів; виробництво дерев'яної тари; проведення підготовчих робіт на будівельних майданчиках; виконання електромонтажних робіт; монтаж водопровідних систем, систем опалення та кондиціонування; проведення інших будівельно-монтажних та спеціалізованих робіт; здійснення робіт із завершення будівництва.

Крім того, компанія виконує широкий спектр суміжних послуг: вантажні автомобільні перевезення; організація переїздів та транспортування речей; роздрібна торгівля різними групами товарів у неспеціалізованих магазинах і поза ними; торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів як у роздріб, так і оптом; виконання робіт, пов'язаних із прибиранням приміщень та територій.

У сфері будівництва підприємство спеціалізується на: будівництві об'єктів житлової та нежитлової нерухомості; зведенні інфраструктурних споруд, доріг, залізничних шляхів та комунікацій; наданні спеціалізованих послуг на будівельних майданчиках (демонтаж, підготовчі роботи, електромонтаж, встановлення сантехнічних та кліматичних систем); виконанні завершальних робіт: встановлення столярних виробів, монтаж покриттів підлоги, облицювання стін, проведення малярних та штукатурних робіт, скління.

ТОВ «Олімпія Строй» також здійснює зовнішньоекономічну діяльність відповідно до норм чинного законодавства України. Компанія має право самостійно проводити експортно-імпорتنі операції, використовувати кошти в конвертованій валюті, отримані від зовнішньоекономічної діяльності, для зміцнення матеріально-технічної бази, удосконалення виробничих потужностей, а також для покращення соціально-побутових умов працівників.

Окрім того, підприємство має право залучати валютні кредити та прямі іноземні інвестиції від закордонних партнерів, що дає змогу забезпечувати довгостроковий розвиток, впроваджувати інноваційні рішення у виробничі процеси та посилювати власні конкурентні позиції на ринку будівельних послуг.

ТОВ «Олімпія Строй» пропонує широкий комплекс проектних, загальнобудівельних та підрядних робіт, а також професійно спеціалізується в напрямках:

- генеральний підряд;
- виготовлення бетонних підлог;
- покрівельні роботи;
- монолітні роботи;
- пристрій безшовних монолітних покриттів підлоги;
- загальнобудівельні роботи;
- проектні роботи;
- оренда будівельної техніки.

У ТОВ «Олімпія Строй» діє лінійна структура управління, оскільки повноваження передаються безпосередньо від начальника до підлеглому і далі до іншого підлеглому. Переваги лінійної структури управління в простоті, конкретності завдань і виконання. Недоліки лінійної структури в високих вимогах до кваліфікації керівників і високе завантаження керівників. На рисунку 2.1 представлена структура управління ТОВ «Олімпія Строй».

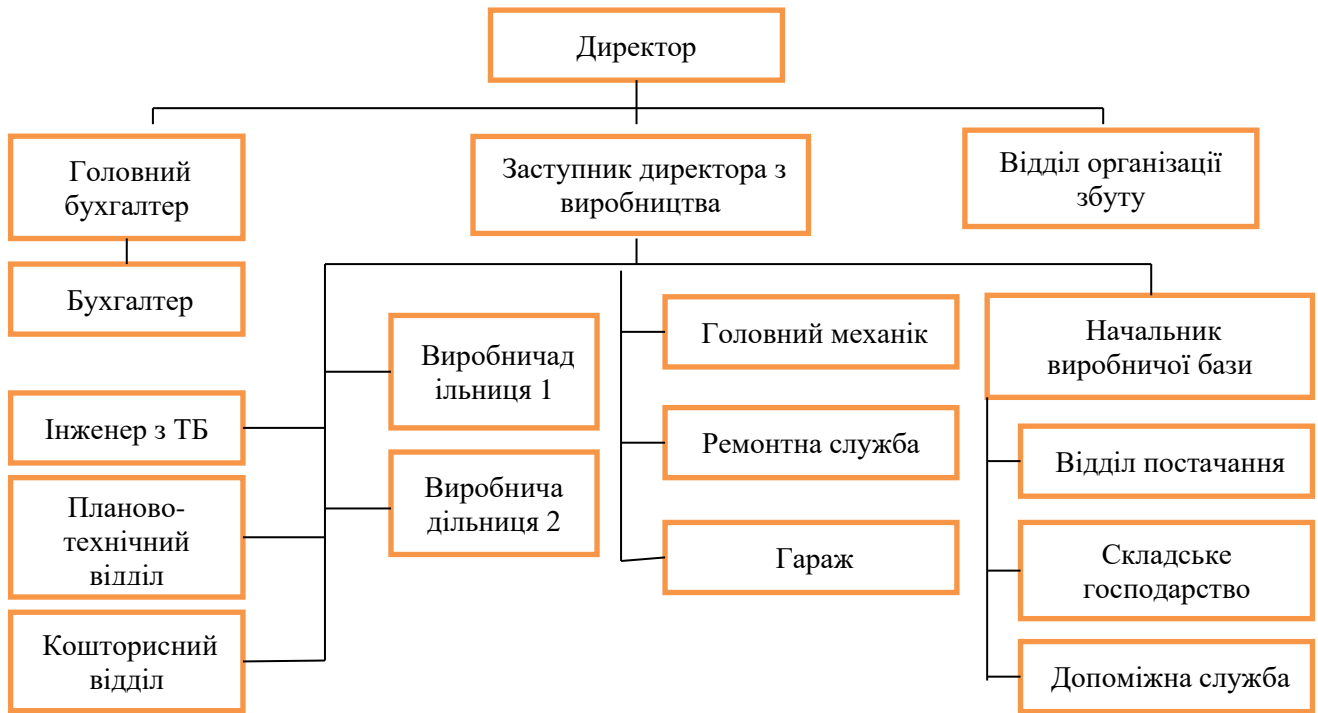

Рис.2.1 Організаційна структура управління ТОВ «Олімпія Строй»

Джерело: побудовано автором за даними ТОВ «Олімпія Строй»

З рис. 2.1 видно, що дане підприємство має всі необхідні служби для якісної роботи підприємства. Маркетингова діяльність виконується відділом організації збуту, який відповідає за цінову, рекламну та збутову політику ТОВ «Олімпія Строй». Компанія має розвинену виробничу структуру, забезпечене повною ремонтною службою, а також складською базою.

Безперечними конкурентними перевагами компанії є: індивідуальний підхід до кожного клієнта; професіоналізм співробітників; суворе дотримання гарантійних зобов'язань; розвинена мережа гарантійних постачальників та субпідрядників; індивідуальні умови фінансування проектів; комплексний підхід до реалізації проекту.

Метою діяльності компанії є будівництво, яке в повній мірі відповідає вимогам Замовника, відповідає нормативним вимогам і забезпечує стійкий прибуток. Діяльність товариства орієнтована на довгострокові партнерські стосунки.

ТОВ «Олімпія Строй» характеризується високою стабільністю і сталістю трудового колективу. Підприємство приділяє велику увагу питанням закріплення кадрів, підвищенню рівня трудової дисципліни, заохочення продуктивної праці. Завдяки цьому на підприємстві сформувався стійкий колектив, значно виріс професійний рівень його працівників. Все це значною мірою зумовили високий рівень заробітної плати і сталість трудового колективу.

Для оцінки ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства, проведемо дослідження складу та структури майна підприємства та джерел його фінансування, за допомогою групування складемо аналітичний баланс ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» (табл. 2.1), використовуючи дані звітності підприємства за даними системи Clarity Project.

Таблиця 2.1 Горизонтальний та вертикальний аналіз аналітичного балансу підприємства упродовж 2022–2024 рр.

Показники	2022рік		2023рік		2024рік		Відхилення			
	тис. Грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2023-2022	2023\2022	2024-2023	2024\2023
Активи										
Необоротніактиви	430852	52,04	434300	48,65	383962	45,68	3448	100,80	-50338	88,41
Оборотніактиви	397127	47,96	458448	51,35	437610	54,33	61321	115,44	-20838	95,45
Всьогоактивів	827979	100	892748	100	821572	100	64769	107,82	-71176	92,03
Пасиви										
Власнийкапітал	492014	59,42	545434	61,1	506540	61,67	53420	110,86	-38894	92,87
Довгос-візабез-ння	145973	17,63	70365	7,88	88661	10,79	-75608	48,20	18296	126,00
Поточнізобов'язання	189992	22,95	279694	31,02	226101	27,52	86957	147,21	-53593	80,84
Всьогопасивів	827979	100	892748	100	821572	100	64769	107,82	-71176	92,03

Джерело: побудовано автором за даними балансу ТОВ «Олімпія Строй»

За даними горизонтального та вертикального аналізу аналітичного балансу (табл. 2.1), загальна сума активів у 2023 році зросла на 6,8 %

порівняно з 2022 роком, проте у 2024 році спостерігається зниження на 7,0 %, що пов'язано, перш за все, із скороченням необоротних активів на 11,6 % у порівнянні з попереднім роком. При цьому частка оборотних активів збільшилася у 2023 році до 51,35 %, що забезпечило більшу мобільність ресурсів, а у 2024 році вони становили 54,33 %, що свідчить про певну переорієнтацію підприємства на підтримку ліквідності. У структурі пасивів власний капітал демонстрував позитивну динаміку у 2023 році з ростом на 10,9 %, проте у 2024 році знизився на 7,1 %, що зумовило зростання фінансової залежності підприємства. Поточні зобов'язання у 2023 році значно зросли на 47,2 %, а у 2024 році знизилися на 19,2 %, демонструючи активну реструктуризацію короткострокових зобов'язань. Довгострокове забезпечення у 2023 році зменшилося майже наполовину, але у 2024 році відновилося на 26 %, що відображає певну фінансову перебудову та залучення довгострокових джерел фінансування.

Структура активів підприємства наведена на рисунку 2.2.

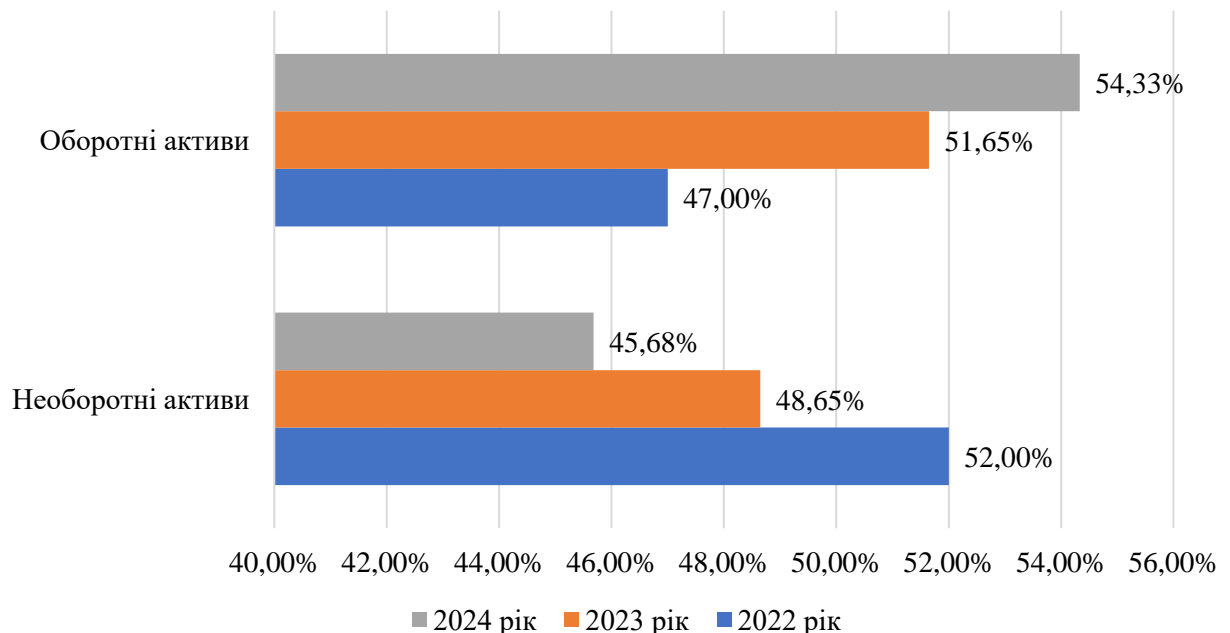

Рис. 2.2. Структура активів ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за 2022-2024рр.

Джерело: побудовано автором за даними балансу ТОВ «Олімпія Строй»

За наведеними даними про структуру активів ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за період з 2022 по 2024 рік можна виявити певні тенденції. У 2022 році частка необоротних активів становила 52%, а оборотних активів - 48%. Протягом наступних двох років спостерігалось збільшення частки оборотних активів до 51,65% у 2022 році, та до 54,33% у 2024 році. Тим часом частка необоротних поступово зменшується: в 2022 році – 52%, в 2023 році вже 48,65%, а в 2024 році – 45,68. Ці зміни в структурі активів можуть вказувати на зміну стратегії управління активами у компанії «ОЛІМПІЯ СТРОЙ». Збільшення оборотних активів може вказувати на підвищену активність в управлінні оборотними коштами для забезпечення операційної діяльності компанії. У цілому, зміна структури активів упродовж цього трирічного періоду свідчить про можливу стратегічну переорієнтацію управління активами компанії «ОЛІМПІЯ СТРОЙ», що може відображати її поточні пріоритети та стратегічні цілі на ринку.

Структура пасивів підприємства наведена на рисунку 2.3.

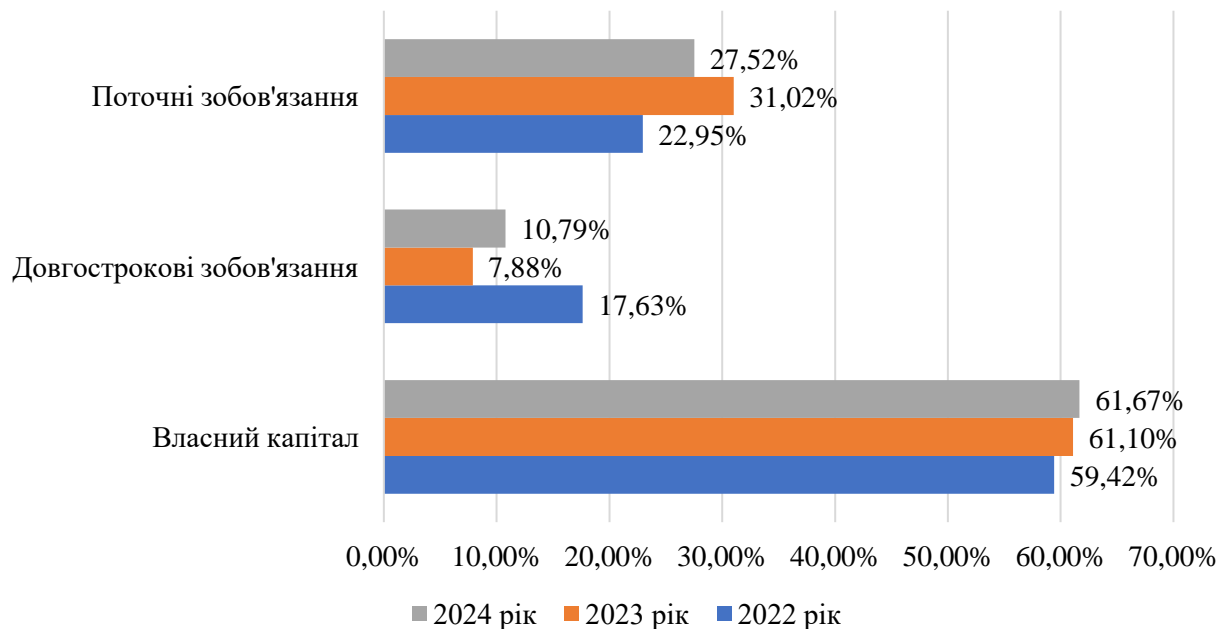

Рис. 2.3. Структура пасивів ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за 2022-2024рр.

Джерело: побудовано автором за даними балансу ТОВ «Олімпія Строй»

За даними про структуру пасивів ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за період з 2022 по 2024 рік можна відзначити певні зміни. У 2022 році власний капітал складав 59,42% від загальних пасивів, але ця частка до 61,10% у 2023 році та подальше зростає до 61,67% у 2024 році. Довгострокові зобов'язання та забезпечення спочатку становили 17,63% у 2022 році, але в 2023 році різко знизились до 7,88%, однак знову різко збільшилися в 2024 році аж до 10,79%. Це свідчить про запозичення компанією коштів у третіх осіб, і можливо довгострокове банківське кредитування. Поточні зобов'язання також мають нестабільну динаміку році: 22,95% у 2022 році, а у 2023 році вони ще більше збільшилися до 31,02%, проте в 2024 бачимо незначне пониження до 27,52%.

Ці зміни в структурі пасивів вказують на певні тенденції в управлінні фінансами компанії «ОЛІМПІЯ СТРОЙ». Подальше зростання власного капіталу може свідчити про реорганізацію внутрішньої структури фінансів компанії з метою підвищення власних ресурсів. Збільшення довгострокових та поточних зобов'язань може вказувати на збільшення зовнішніх фінансових зобов'язань компанії для забезпечення поточних потреб або інвестицій. У цілому, зміна структури пасивів компанії «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за останні три роки свідчить про динамічність управління фінансовими ресурсами та можливі стратегічні зміни у фінансовій політиці компанії з метою досягнення своїх цілей та оптимізації фінансового стану.

Для дослідження особливостей формування прибутків підприємства проведемо аналіз звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) підприємства (табл. 2.2), використовуючи дані звітності підприємства.

Аналіз звіту про фінансові результати (Табл. 2.2) показує, що чистий дохід підприємства стабільно зростає протягом досліджуваного періоду: у 2023 році – на 15,2 %, у 2024 році – на 11,6 % порівняно з попереднім роком. Водночас собівартість реалізованої продукції також демонструє зростання, що у 2024 році перевищує темпи приросту виручки, що призвело до зменшення валового прибутку на 14,4 % у порівнянні з 2023 роком.

Таблиця 2.2 Аналіз Звіту про фінансові результати ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» упродовж 2022–2024 рр. (тис. грн)

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення 2023 / 2022		Відхилення 2024 / 2023	
				тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1272212	1465959	1636308	193747	15,23%	170349	11,62%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1015464	1159597	1373936	144133	14,19%	214339	18,48%
Валовий прибуток	256748	306362	262372	49614	19,32%	-43990	-14,36%
Інші операційні доходи	11208	14342	20429	3134	27,96%	6087	42,44%
Адміністративні витрати	10583	10674	13095	91	0,86%	2421	22,68%
Витрати на збут	113444	170473	208899	57029	50,27%	38426	22,54%
Інші операційні витрати	7763	34014	11532	26251	338,16%	-22482	-66,10%
Фінансові результати від операційної діяльності	136166	105543	49275	-30623	-22,49%	-56268	-53,31%
Інші фінансові доходи	697	886	458	189	27,12%	-428	-48,31%
Фінансові витрати	4656	4250	6004	-406	-8,72%	1754	41,27%
Інші витрати	155	151	178	-4	-2,58%	27	17,88%
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	132052	102028	43551	-30024	-22,74%	-58477	-57,31%
Податок на прибуток	23771	18335	0	-5436	-22,87%	-18335	-100,00%
Чистий прибуток	108281	83693	43551	-24588	-22,71%	-40142	-47,96%
Матеріальні затрати	945267	1181626	1344153	236359	25,00%	162527	13,75%
Витрати на оплату праці	49483	52873	60970	3390	6,85%	8097	15,31%
Відрахування на соціальні заходи	10110	11632	13413	1522	15,05%	1781	15,31%
Амортизація	25883	36981	96396	11098	42,88%	59415	160,66%
Інші операційні витрати	116511	91362	92531	-25149	-21,59%	1169	1,28%
Всього операційних витрат	1147254	1374474	1607463	227220	19,81%	232989	16,95%

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Інші операційні доходи у 2024 році зросли на 42,4 %, а адміністративні та витрати на збут збільшилися відповідно на 22,7 % та 22,5 %, що зумовило зниження фінансових результатів від операційної діяльності на 53,3 %. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування у 2024 році скоротилися на 57,3 %, а чистий прибуток – майже на 48 %, що свідчить про зниження ефективності діяльності підприємства. Серед витрат відзначається суттєве зростання амортизаційних відрахувань у 2024 році на 160,7 %, що пов'язано з оновленням або переоцінкою основних засобів, а також збільшення матеріальних витрат та витрат на оплату праці.

На рисунку 2.4 зображена динаміка чистого прибутку підприємства.

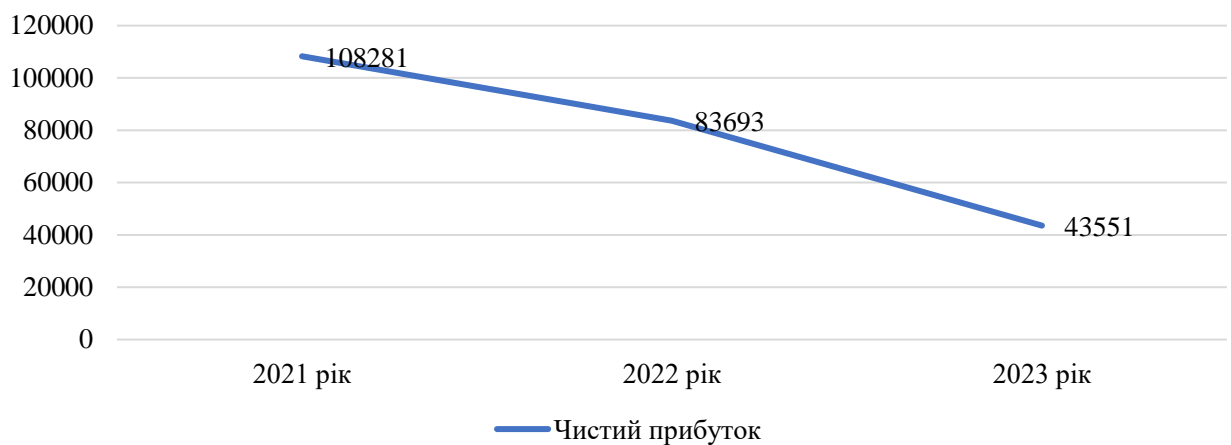

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Як бачимо, чистий прибуток невпинно знижується протягом останніх трьох років, що свідчить про складну фінансову ситуацію. На рисунку 2.5 зображена структура витрат підприємства.

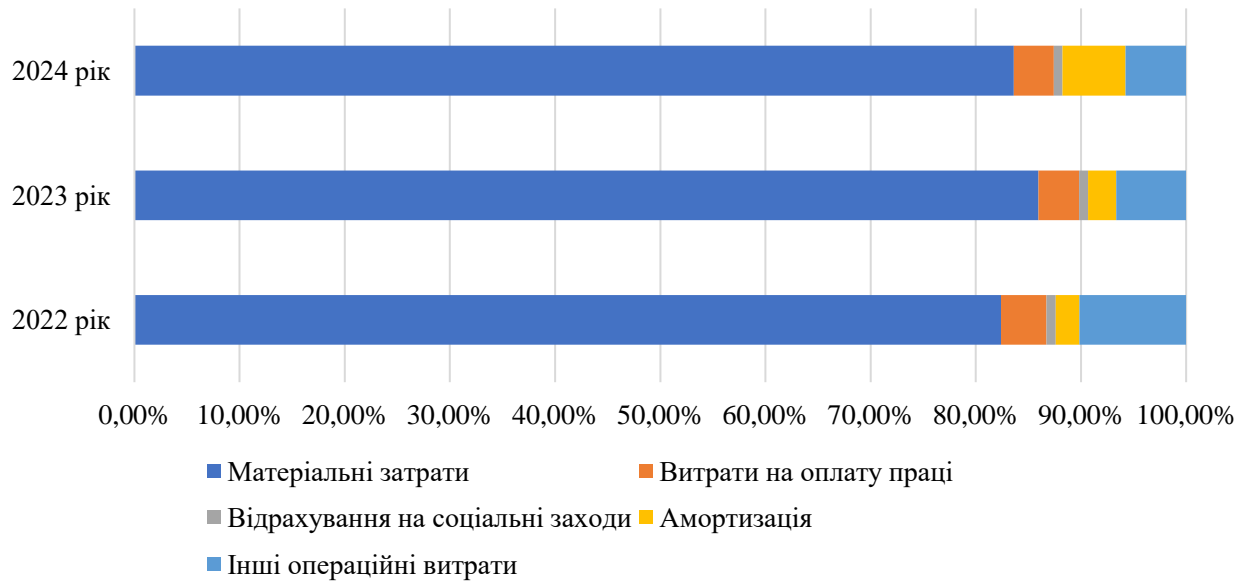

Рис. 2.5. Структура витрат ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за 2022-2024 роки
Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Аналізуючи динаміку витрат ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» за роки 2022-2024, можна відзначити наступні тенденції. У першу чергу, витрати на матеріальні ресурси (матеріальні затрати) показали певне збільшення протягом трьох років. У 2022 році вони становили 82,39%, збільшилися до 85,97% у 2023 році, а потім трохи зменшилися до 83,62% у 2024 році. Це може свідчити про зростання витрат на матеріали або сировину для виробництва.

В той же час, витрати на оплату праці постійно зменшувалися протягом розглянутого періоду: з 4,31% у 2022 році до 3,85% у 2023 році і далі до 3,79% у 2024 році. Це може вказувати на зміни в політиці компанії щодо оплати праці або на оптимізацію витрат на персонал. Відзначається також зростання частки амортизаційних витрат з 2,26% у 2022 році до 6,00% у 2024 році. Це може бути пов'язано зі збільшенням інвестицій у нове обладнання або основні засоби компанії, що призводить до збільшення амортизаційних витрат з часом. Загалом, загальні інші операційні витрати зменшилися з 10,16% у 2022 році до 5,76% у 2024 році. Це може свідчити про оптимізацію інших витрат компанії або зміни в стратегії управління операційними

ресурсами.

У табл. 2.3 доцільно провести аналіз показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.3 Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ», 2022-2024 роки

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 / 2023
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,74459763	0,74459763	0,59423488	- 0,1503628
Коефіцієнт фінансової залежності	0,20097221	0,20097221	0,68283626	0,4818641
Коефіцієнт заборгованості	0,14964343	0,14964343	0,40576512	0,2561217
Відношення довгострокових кредитів до власного капіталу	0,05882944	0,05882944	0,29668465	0,2378552
Відношення поточних зобов'язань до власного капіталу	0,14214277	0,14214277	0,38615161	0,2440088

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Динаміка показників фінансової стійкості (табл. 2.3) демонструє погіршення незалежності підприємства: коефіцієнт фінансової автономії знизився з 0,7446 до 0,5942, тоді як коефіцієнт фінансової залежності та коефіцієнт заборгованості зросли відповідно на 0,4819 та 0,2561. Спостерігається збільшення відношення довгострокових кредитів до власного капіталу до 0,297 та зростання співвідношення поточних зобов'язань до власного капіталу до 0,386, що вказує на підвищений рівень фінансових ризиків і посилення заборгованості підприємства.

Наостанок доцільно провести аналіз показників рентабельності підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 Динаміка показників рентабельності ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ», 2022-2024 роки

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024 / 2023
Рентабельність активів	19,7%	10,1%	4,9%	-5,2%
Рентабельність власного капіталу	26,5%	17,0%	8,0%	-9,0%
Рентабельність продажу	8,5%	5,7%	2,7%	-3,0%
Рентабельність оборотних активів	33,4%	21,1%	9,5%	-11,6%

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Показники рентабельності (Табл. 2.4) свідчать про значне погіршення фінансових результатів підприємства. Рентабельність активів у 2024 році знизилася до 4,9 %, рентабельність власного капіталу – до 8 %, рентабельність продажу – до 2,7 %, а рентабельність оборотних активів скоротилася до 9,5 %. Такі тенденції свідчать про зниження ефективності використання ресурсів підприємства, посилення фінансового навантаження та необхідність оптимізації витрат і перегляду управлінських рішень.

Таким чином, аналіз горизонтальної та вертикальної динаміки балансу, фінансових результатів, показників фінансової стійкості та рентабельності демонструє, що підприємство у 2024 році стикається зі зниженням прибутковості та зростанням фінансових ризиків. Незважаючи на збільшення оборотних активів і часткове зростання доходів, зростання витрат та підвищене фінансове навантаження вимагають перегляду стратегії управління активами, оптимізації витрат і підвищення ефективності використання ресурсів для забезпечення стабільного розвитку підприємства..

ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» здійснює бухгалтерський облік відповідно до вимог НП(С)БО, дотримуючись принципів повноти, своєчасності та достовірності відображення господарських операцій. На підприємстві застосовується меморіально-ордерна форма обліку, яка передбачає послідовне й системне накопичення даних у меморіальних ордерах, що забезпечує належний контроль за рухом активів, зобов'язань і фінансових результатів.

Організація облікової служби є чітко структурованою: до її складу входять головний бухгалтер, троє бухгалтерів, обліковець і кадровик. Кожен фахівець відповідає за окремі ділянки - облік основних засобів, матеріальних цінностей, розрахунків із підзвітними особами, заробітної плати, податкової звітності тощо. Такий розподіл функцій сприяє підвищенню точності та оперативності обробки інформації.

Для обробки даних підприємство використовує Microsoft Excel, що дозволяє систематизувати облікові показники, формувати аналітичні таблиці,

здійснювати попередні розрахунки та створювати частину бухгалтерських документів. Разом із тим, використання Excel має певні обмеження - програма не формує бухгалтерських проводок автоматично, що знижує рівень автоматизації обліку та підвищує ризик помилок при ручному введенні даних. Тому для підвищення ефективності роботи облікової служби доцільним було б поступове впровадження спеціалізованого бухгалтерського програмного забезпечення..

ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» для подачі бухгалтерської звітності використовує «М.Е.Дос» - українське програмне забезпечення для електронного документообігу. Програмний комплекс «М.Е.Дос» використовується для задачі звітності в електронному вигляді, управління електронним документообігом та роботи з договорами підприємства. Дозволяє просто і зручно формувати, перевіряти і відправляти звіт до таких контролюючих органів як ДПС, Пенсійний фонд України, Управління статистики. При формуванні звіту у «М.Е.Дос» можна його перевірити, внести правки, накласти електронний цифровий підпис, а потім надіслати, й отримати квитанцію, не закриваючи звіт (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Схема автоматизованого обліку в ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»

Джерело: побудовано автором за даними облікової політики ТОВ «Олімпія Строй»

Усі робочі місця підключені до локальної мережі та мають доступ до електронного документообігу, податкової звітності та банківських сервісів. Є принтер, сканер, копіювальна техніка – все необхідне для забезпечення документообігу.

Інформаційне забезпечення облікового процесу охоплює нормативно-правові бази (зокрема використовується система «ЛІГА:ЗАКОН» для правового супроводу), методичні вказівки, інструкції з обліку та внутрішні положення підприємства. Уся інформація зберігається в захищених цифрових архівах, здійснюється регулярне резервне копіювання.

Форма бухгалтерського обліку, яку застосовує підприємство – меморіально-ордерна. Ця форма передбачає складання меморіальних ордерів за видами операцій, їх узагальнення в облікових реєстрах, формування Головної книги та, зрештою, складання фінансової звітності. Це дозволяє забезпечити порядок, точність і послідовність у фіксуванні господарських операцій.

У табл. 2.5 узагальнено основні елементи облікової політики ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ».

Таблиця 2.5 Характеристика основних елементів облікової політики в ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»

Елемент облікової політики	Характеристика
Стан підприємства за класифікацією	Мале підприємство
Система обліку	Ведення бухгалтерського обліку за НП(С)БО
Форма обліку	Автоматизована
Амортизація основних засобів	Податковий метод (відповідно до ПКУ, статті 138)
Оцінка вибуття запасів	Середньозважена собівартість
Визнання доходу	За першою подією – або відвантаження, або надходження коштів (відповідно до ПКУ)
Розподіл витрат	За НП(С)БО: прямі (виробничі) та непрямі (адміністративні, загально-виробничі тощо)
Програмне забезпечення	М.Е.Дос (звітність), Excel (реєстри, розрахунки), Word (документи)

Джерело: узагальнено автором за даними облікової політики ТОВ «Олімпія Строй»

Особливу увагу слід звернути на метод нарахування амортизації. Підприємство використовує податковий підхід, що дозволяє одночасно формувати і бухгалтерські, і податкові дані без необхідності складати окремі реєстри. Такий варіант є зручним для підприємства, що працює на спрощеній системі оподаткування. Щодо вибуття запасів, то для уникнення перекручень у собівартості реалізованої продукції застосовується середньозважений метод, який вважається найбільш об'єктивним у випадках, коли відбувається постійне оновлення партій сировини та матеріалів.

Визнання доходу на підприємстві відбувається згідно з нормами Податкового кодексу України – тобто податкове зобов'язання виникає або в момент надходження коштів, або в момент реалізації продукції (відвантаження), залежно від того, яка з цих подій сталася раніше. Це положення є ключовим у податковому плані.

Важливу роль у процесі обліку відіграє контроль і управління інформаційними потоками. Щоденний облік ведеться за допомогою первинних документів (накладних, актів виконаних робіт, ордерів, платіжних доручень), які фіксують всі господарські операції. Дані з первинних документів систематизуються у реєстрах, меморіальних ордерах, згодом узагальнюються у Головній книзі та використовуються для складання фінансової звітності.

У цілому організація облікового процесу на ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ» забезпечує надійне інформаційне підґрунтя для прийняття управлінських рішень, дозволяє контролювати фінансовий стан підприємства, своєчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Злагоджена робота бухгалтерської служби, сучасне програмне забезпечення та належна технічна база забезпечують ефективне функціонування всієї системи фінансового обліку.

2.2 Організація бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів на підприємстві

Ефективна організація бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів є важливою передумовою раціонального управління ресурсами підприємства, особливо в умовах діяльності будівельної компанії, де значна частина матеріальних ресурсів використовується протягом тривалого часу. Для ТОВ «Олімпія Строй», яке здійснює діяльність на ринку будівельних послуг України з 2018 року, система обліку необоротних матеріальних активів відіграє ключову роль у забезпеченні контролю за їх наявністю, рухом і ефективністю використання.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві спрямована на забезпечення систематичного контролю за придбанням, експлуатацією, модернізацією та вибуттям матеріальних ресурсів, що мають довгостроковий характер використання. Особливістю діяльності ТОВ «Олімпія Строй» є поєднання виробничих і адміністративних функцій, що зумовлює різноманітність складу інших необоротних матеріальних активів. До них належать будівельний інвентар, тимчасові споруди, виробниче обладнання допоміжного характеру, офісні меблі, інженерні комунікації, спеціальні пристрої, інструменти та інші об'єкти, які не відповідають критеріям основних засобів, але використовуються протягом періоду понад один рік.

Віднесення матеріальних ресурсів до категорії інших необоротних матеріальних активів на підприємстві здійснюється з урахуванням строку корисного використання, вартісного критерію та професійного судження бухгалтерської служби. Згідно з обліковою політикою ТОВ «Олімпія Строй», активи, первісна вартість яких перевищує встановлений поріг, але не відповідає критеріям основних засобів, обліковуються на субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи», тоді як активи з нижчою вартістю відображаються на субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи». Такий підхід відповідає положенням Податкового кодексу України та національних стандартів бухгалтерського обліку [5; 7].

Водночас у практиці діяльності підприємства окремі матеріальні ресурси можуть класифікуватися не лише як необоротні активи, а й як запаси. Зокрема, відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», матеріали, що мають строк корисного використання менше одного року або споживаються в процесі виконання будівельних робіт, обліковуються у складі запасів на рахунку 20 «Виробничі запаси» або 209 «Інші матеріали» [8]. Така диференціація обліку дозволяє забезпечити достовірне відображення економічної сутності активів та оптимізувати систему контролю за їх використанням.

Практика бухгалтерського обліку на ТОВ «Олімпія Строй» свідчить, що значна частина матеріальних ресурсів, які використовуються в будівельному процесі, обліковується як оборотні активи, оскільки вони швидко споживаються або мають короткий строк експлуатації. Водночас у структурі активів підприємства важливе місце займають інші необоротні матеріальні активи, які забезпечують функціонування виробничої та адміністративної діяльності. До них належать, зокрема, будівельні риштування, тимчасові конструкції, спеціальні пристрої, інвентар, офісні меблі, системи кондиціонування та інші об'єкти довгострокового використання

Таблиця 2.6 Класифікація матеріальних ресурсів ТОВ «Олімпія Строй» за обліковими категоріями

Категорія активів	Приклади об'єктів	Рахунок обліку
Основні засоби	будівельні машини, автотранспорт, виробниче обладнання	10
Інші необоротні матеріальні активи	тимчасові споруди, спеціальні пристрої, інвентар, меблі	117
Малоцінні необоротні матеріальні активи	дрібний інструмент, офісне обладнання	112
Запаси	будівельні матеріали, комплектуючі, витратні матеріали	20, 209

Джерело: узагальнено автором за даними облікової політики ТОВ «Олімпія Строй»

Організація документообігу щодо інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» ґрунтується на принципах повноти, достовірності та своєчасності відображення господарських операцій. Документування охоплює всі етапи життєвого циклу активів: придбання, введення в експлуатацію, модернізацію, ремонт, переоцінку, переміщення та списання. Такий підхід забезпечує не лише виконання вимог законодавства, а й формування інформаційної бази для управлінських рішень.

Основні типові операції з іншими необоротними матеріальними активами можна систематизувати у вигляді таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 Типові операції з іншими необоротними матеріальними активами на ТОВ «Олімпія Строй»

Етапжиттєвого циклу активу	Змістоперації
Надходження	придбання, безоплатнеотримання, створеннявласними силами
Експлуатація	використання у виробничому процесі, переміщенняміжпідрозділами
Поліпшення	модернізація, реконструкція, ремонт
Облікзносу	нарахуванняамортизації
Вибуття	списання, ліквідація, реалізація

Джерело: узагальнено автором на основі облікових даних ТОВ «Олімпія Строй»

Для документального оформлення операцій підприємство використовує типові форми первинного обліку основних засобів і необоротних активів, затверджені нормативними актами, зокрема форми ОЗ-1, ОЗ-3, ОЗ-6, ОЗ-9 та інші. Хоча деякі з них формально втратили статус обов'язкових, їх застосування не суперечить чинному законодавству та забезпечує уніфікацію облікових процедур [21; 22].

Таблиця 2.8 Типові форми первинного обліку, що застосовуються на ТОВ «Олімпія Строй»

Форма	Назва документа	Призначення
ОЗ-1	Акт приймання-передачі	оформленнянадходження та переміщенняактивів
ОЗ-3	Акт списання	списаннянеоборотнихактивів
ОЗ-6	Інвентарна картка	пооб'єктнийоблікаактивів
ОЗ-9	Інвентарний список	облікаактивів за місяцямиексплуатації

Джерело: узагальнено автором на основі облікових даних ТОВ «Олімпія Строй»

Облік інших необоротних матеріальних активів на підприємстві здійснюється із застосуванням автоматизованих інформаційних систем бухгалтерського обліку, що забезпечують реєстрацію операцій, формування аналітичних даних та контроль за рухом активів. Використання сучасних програмних продуктів дозволяє відстежувати історію кожного об'єкта, контролювати його технічний стан і забезпечувати інтеграцію облікової інформації з управлінськими процесами.

Важливим елементом системи обліку є інвентаризація, яка проводиться з метою перевірки фактичної наявності активів, їх стану та відповідності даним бухгалтерського обліку. Присвоєння інвентарних номерів і ведення інвентарних карток забезпечують підвищення рівня контролю за збереженням необоротних матеріальних активів і сприяють своєчасному виявленню розбіжностей між обліковими та фактичними даними.

Синтетичний облік інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» забезпечує узагальнене відображення їх наявності, руху та змін вартості у системі бухгалтерського обліку. Його призначення полягає у формуванні систематизованої інформації про стан і динаміку активів без деталізації за окремими об'єктами, що створює основу для фінансової звітності, економічного аналізу та управлінських рішень.

До складурахунку 11 входятьсубрахунки, щовідображаютьокремігрупиіншихнеоборотнихматеріальнихактивів, зокремабібліотечніфонди, малоціннінеоборотніматеріальніактиви, тимчасовіспоруди, природніресурси, інвентарну тару, предмети прокату та іншіоб'єктидовгостроковоговикористання. Проте з урахуваннямспецифікидіяльності ТОВ «Олімпія Строй» на практиціпереважнозастосовуютьсясубрахунки 112 «Малоціннінеоборотніматеріальніактиви» та 117 «Іншінеоборотніматеріальніактиви», якіохоплюютьбільшістьматеріальнихоб'єктів, щовикористовуються у

виробничо-господарській діяльності підприємства, але не належать до основних засобів.

За дебетом рахунку 11 відображається надходження інших необоротних матеріальних активів, зокрема їх придбання, виготовлення власними силами або отримання безоплатно, а також збільшення вартості внаслідок модернізації чи дооцінки. Витрати, пов'язані з придбанням або створенням активів, попередньо узагальнюються на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» і списуються на рахунок 11 у момент введення об'єктів в експлуатацію. За кредитом рахунку 11 відображається вибуття активів у результаті списання, реалізації, безоплатної передачі або оцінки.

Аналіз практики обліку на ТОВ «Олімпія Строй» свідчить, що більшість операцій з іншими необоротними матеріальними активами пов'язана з їх придбанням та списанням у процесі господарської діяльності. При цьому застосовуються типові бухгалтерські проведення, що забезпечують відображення руху активів та їх впливу на фінансові результати підприємства.

Важливим елементом системи обліку є взаємозв'язок синтетичного та аналітичного обліку. Синтетичний облік формує узагальнені показники за рахунками бухгалтерського обліку, тоді як аналітичний облік забезпечує деталізацію інформації за окремими об'єктами, матеріально відповідальними особами та місцями експлуатації. Така інтеграція дозволяє забезпечити повноту та достовірність облікових даних, підвищує рівень контролю за використанням активів і створює інформаційну основу для оцінки ефективності їх використання.

Аналітичний облік інших необоротних матеріальних активів на підприємстві організовано з використанням інвентарних карток, у яких фіксуються основні характеристики об'єктів, їх первісна вартість, строки корисного використання та сума нарахованого зносу. Облік ведеться з

використання автоматизованих бухгалтерських програм, що забезпечує оперативність обробки інформації та формування звітності. Застосування автоматизованих засобів обліку дозволяє відстежувати історію кожного об'єкта від моменту введення в експлуатацію до його вибуття, включно з операціями ремонту, модернізації та переміщення.

Отже, можна зауважити, що система синтетичного обліку інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» загалом відповідає нормативним вимогам і забезпечує формування загальної інформації про стан і рух активів. Водночас подальше удосконалення облікової системи пов'язане з поглибленням аналітичного обліку та підвищенням рівня внутрішнього контролю, що сприятиме підвищенню ефективності управління іншими необоротними матеріальними активами підприємства.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» характеризується поєднанням нормативно визначених і внутрішньорегламентованих процедур, що забезпечують достовірність облікової інформації та ефективність управління ресурсами. Система обліку підприємства орієнтована на раціональне використання матеріальних ресурсів, мінімізацію ризиків їх втрат і підвищення прозорості фінансової звітності. Разом із тим аналіз практики обліку свідчить про доцільність подальшого вдосконалення методичних підходів до класифікації та документування інших необоротних матеріальних активів, що сприятиме підвищенню ефективності управління ними в умовах розвитку будівельної галузі.

2.3 Аналіз стану, руху та ефективності використання інших необоротних матеріальних активів і оцінка системи їх аудиту

Інші необоротні матеріальні активи є важливим елементом майнового потенціалу підприємства, оскільки вони забезпечують функціонування виробничих процесів, підтримують технічний рівень діяльності та впливають на результати господарювання. Аналіз їх стану, руху та ефективності використання дозволяє оцінити рівень забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами довгострокового характеру, визначити тенденції їх зміни та виявити резерви підвищення ефективності управління активами.

Оскільки у фінансовій звітності ТОВ «Олімпія Строй» окремо не виділено показник інших необоротних матеріальних активів, їх аналіз здійснюється в межах структури основних засобів та загальної сукупності необоротних активів, що відповідає практиці бухгалтерського обліку та вимогам НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Для оцінки місця інших необоротних матеріальних активів у структурі активів підприємства розглянемо динаміку необоротних активів ТОВ «Олімпія Строй» за 2022–2024 рр.

Таблиця 2.8 Динаміка та структура необоротних активів ТОВ «Олімпія Строй» за 2022-2024 роки

Показник	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	Відхилення 2024/2022, тис. грн	Темп зміни, %
Нематеріальні активи	96	66	51	-45	53,1
Основні засоби	430 756	434 234	383 911	-46 845	89,1
Усього необоротних активів	430 852	434 300	383 962	-46 890	89,1
Частка необоротних активів у балансі, %	52	48,7	46,7	-5,3 п.п.	-

Джерело: розраховано автором на основі даних балансу ТОВ «Олімпія Строй»

За досліджуваний період загальна вартість необоротних активів зменшилася на 46 890 тис. грн або на 10,9 %. Основною причиною є скорочення вартості основних засобів, що може свідчити про вибуття,

моральне старіння або недостатній рівень інвестицій у відновлення матеріально-технічної бази. Частка необоротних активів у валюті балансу знизилася з 52,0 % до 46,7 %, що вказує на поступове зміщення структури активів у бік оборотних ресурсів. Оскільки інші необоротні матеріальні активи входять до складу основних засобів, їх динаміка відображає загальні тенденції зміни матеріально-технічної бази підприємства.

Для оцінки стану інших необоротних матеріальних активів доцільно проаналізувати рівень зносу та оновлення основних засобів.

Таблиця 2.10 Аналіз технічного стану основних засобів за 2022-2024 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024/2022
Первісна вартість, тис. грн	482 447	495 027	426 141	-56 306
Знос, тис. грн	51 691	60 793	42 230	-9 461
Залишкова вартість, тис. грн	430 756	434 234	383 911	-46 845
Коефіцієнт зносу	0,107	0,123	0,099	-0,008
Коефіцієнт придатності	0,893	0,877	0,901	0,008

Джерело: розраховано автором на основі даних балансу ТОВ «Олімпія Строй»

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2024 р. становив 0,099, що свідчить про відносно задовільний технічний стан активів. Зменшення рівня зносу порівняно з 2022 р. пояснюється вибуттям значної частини застарілих активів. Водночас скорочення первісної вартості основних засобів на 56 306 тис. грн вказує на недостатній рівень оновлення матеріально-технічної бази, що може негативно впливати на ефективність використання інших необоротних матеріальних активів у перспективі.

Рух інших необоротних матеріальних активів оцінюється через показники оновлення та вибуття основних засобів.

Таблиця 2.11 Показники руху основних засобів

Показник	2022–2023 рр.	2023–2024 рр.
Зміна первісної вартості, тис. грн	12 580	-68 886
Темп оновлення, %	2,6	-13,9
Темп вибуття, %	-	13,9

Джерело: розраховано автором на основі даних балансу ТОВ «Олімпія Строй»

У 2022–2023 рр. спостерігалось незначне зростання первісної вартості основних засобів, що свідчить про обмежені інвестиції в необоротні активи. У 2023–2024 рр. відбулося значне скорочення їх вартості, що може бути пов'язано з вибуттям частини активів або їх списанням. Така тенденція свідчить про зниження інвестиційної активності підприємства у сфері відновлення матеріально-технічної бази. Оскільки інші необоротні матеріальні активи є складовою основних засобів, їх рух характеризується аналогічними тенденціями, що вказує на потребу активізації інвестиційної політики підприємства.

Для оцінки ефективності використання інших необоротних матеріальних активів використаємо показники фондоддачі, фондомісткості та рентабельності основних засобів.

Таблиця 2.12 Показники ефективності використання необоротних активів

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024/2022
Чистий дохід, тис. грн	1 272 212	1 465 959	1 636 308	364 096
Середня вартість основних засобів, тис. грн	430 756	434 234	383 911	-46 845
Фондоддача, грн/грн	2,95	3,37	4,26	1,31
Фондомісткість, грн	0,34	0,3	0,23	-0,11
Чистий прибуток, тис. грн	108 281	83 693	43 551	-64 730
Рентабельність основних засобів, %	25,1	19,3	11,3	-13,8 п.п.

Джерело: розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Олімпія Строй»

Фондоддача зросла з 2,95 до 4,26 грн, що свідчить про підвищення інтенсивності використання основних засобів та інших необоротних матеріальних активів. Одночасно фондомісткість зменшилася, що є позитивною тенденцією.

Однак рентабельність основних засобів знизилася з 25,1 % до 11,3 %, що пояснюється значним скороченням чистого прибутку підприємства. Це означає, що підвищення обсягів реалізації не супроводжувалося пропорційним зростанням прибутковості, що негативно впливає на

економічну ефективність використання інших необоротних матеріальних активів.

Таблиця 2.13. Забезпеченість ТОВ «Олімпія Строй» основними виробничими ресурсами

Вид ресурсу	Характеристика	Оцінка рівня забезпеченості
Основні засоби (у т.ч. ІНМА)	Будівельна техніка, обладнання, інструменти	Достатній, але з тенденцією до скорочення
Матеріальні ресурси	Будівельні матеріали	Стабільний
Трудові ресурси	Інженерно-технічний персонал і робітники	Достатній
Фінансові ресурси	Оборотні кошти та кредити	Помірний рівень

Джерело: узагальнено автором на основі даних ТОВ «Олімпія Строй»

Підприємство загалом забезпечене виробничими ресурсами, однак скорочення вартості основних засобів свідчить про ризик зниження технічного потенціалу, що може негативно вплинути на ефективність використання інших необоротних матеріальних активів.

Аудит інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» спрямований на перевірку правильності їх визнання, оцінки, класифікації, документального оформлення та відображення у фінансовій звітності відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Основними напрямками аудиту є аналіз облікової політики підприємства щодо необоротних активів, перевірка первинних документів, оцінка правильності нарахування амортизації, а також контроль відповідності класифікації активів чинним нормативним вимогам.

Для системної оцінки стану аудиту інших необоротних матеріальних активів доцільно проаналізувати відповідність облікової політики підприємства нормативним вимогам.

Результати аналізу свідчать, що облікова політика ТОВ «Олімпія Строй» загалом відповідає вимогам НП(С)БО, однак недостатня деталізація положень щодо інших необоротних матеріальних активів знижує рівень прозорості їх обліку. Зокрема, відсутність чітких критеріїв класифікації ІНМА ускладнює їх ідентифікацію та контроль.

Таблиця 2.14 Оцінка відповідності облікової політики ТОВ «Олімпія Строй» вимогам НП(С)БО щодо інших необоротних матеріальних активів

Елемент облікової політики	Нормативні вимоги НП(С)БО	Фактичний стан на підприємстві	Оцінка відповідності
Критерії визнання ІНМА	Визнання за умови контролю та очікуваних економічних вигід	Визначені, але не деталізовані для ІНМА	Часткова
Оцінка при первісному визнанні	За первісною вартістю	Дотримується	Повна
Методи амортизації	Один із методів, передбачених НП(С)БО 7	Використовується пряmlinійний метод	Повна
Класифікація активів	Відповідно до НП(С)БО 7	Частково узагальнена	Часткова
Переоцінка активів	За рішенням підприємства	Не застосовується	Формальна

Джерело: розроблено автором на основі даних облікової політики ТОВ «Олімпія Строй»

Наступним етапом оцінки системи аудиту є аналіз стану документального оформлення операцій з іншими необоротними матеріальними активами.

Таблиця 2.15 Оцінка системи документального забезпечення операцій з іншими необоротними матеріальними активами

Група документів	Нормативні вимоги	Фактичний стан	Виявлені ризики	Рівень надійності
Документи надходження активів	Акти приймання-передачі, накладні	Використовуються	Недостатня деталізація об'єктів ІНМА	Середній
Документи руху активів	Акти переміщення, інвентарні картки	Ведуться	Не завжди актуалізуються	Середній
Документи вибуття	Акти списання, ліквідації	Оформлюються	Ризик формального списання	Середній
Інвентаризаційні документи	Інвентаризаційні описи	Проводяться періодично	Нерегулярність	Середній

Джерело: узагальнено автором на основі облікових даних ТОВ «Олімпія Строй»

Отже, система документального забезпечення операцій з іншими необоротними матеріальними активами на підприємстві загалом функціонує,

однак має низку слабких місць. Найбільш суттєвими є недостатня деталізація інформації про об'єкти ІНМА та нерегулярність інвентаризації, що підвищує ризик викривлення облікових даних.

Для комплексної оцінки системи аудиту доцільно проаналізувати правильність нарахування амортизації.

Таблиця 2.16 Оцінка правильності нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів

Показник	Нормативна вимога	Фактичний стан	Оцінка
Вибір методу амортизації	Відповідність НП(С)БО 7	Прямолінійний метод	Відповідає
Періодичність нарахування	Щомісячно	Дотримується	Відповідає
Відображення в обліку	Коректність бухгалтерських проведень	Порушень не виявлено	Відповідає
Узгодженість із фінзвітністю	Відповідність даним балансу	Забезпечена	Відповідає

Джерело: узагальнено автором на основі облікових даних ТОВ «Олімпія Строй»

Аналіз показав, що нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів здійснюється відповідно до нормативних вимог, що свідчить про достатній рівень облікової дисципліни. Проте використання лише одного методу амортизації без урахування специфіки окремих груп активів може обмежувати точність оцінки їх економічного зносу.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що система аудиту інших необоротних матеріальних активів на ТОВ «Олімпія Строй» є функціональною та забезпечує базовий рівень контролю за їх обліком і рухом. Водночас виявлені недоліки, пов'язані з недостатньою деталізацією облікової політики, формалізованим характером документального контролю та обмеженим використанням аналітичних процедур, свідчать про необхідність її вдосконалення.

З метою підвищення ефективності системи аудиту інших необоротних матеріальних активів доцільно посилити внутрішній контроль за рухом активів шляхом регулярної інвентаризації та впровадження електронних

реєстрів обліку, деталізувати аналітичний облік ІНМА з урахуванням їх функціонального призначення, а також систематично здійснювати аналіз ефективності використання необоротних активів на основі фінансово-економічних показників. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, зниженню ризиків порушень та формуванню ефективної системи управління іншими необоротними матеріальними активами на підприємстві.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексний аналіз організації обліку, фінансово-економічного стану, особливостей функціонування системи бухгалтерського обліку, а також стану, руху й ефективності використання інших необоротних матеріальних активів ТОВ «Олімпія Строй». Отримані результати дозволили сформуванню цілісного уявлення про специфіку діяльності підприємства, рівень організації облікових процесів і роль необоротних активів у забезпеченні його виробничо-господарської діяльності.

Дослідження фінансово-економічної характеристики підприємства показало, що ТОВ «Олімпія Строй» є багатoproфільною будівельною компанією, діяльність якої охоплює широкий спектр будівельних, монтажних і суміжних робіт. Організаційна структура управління підприємством має лінійний характер, що забезпечує чіткість управлінських рішень і персональну відповідальність керівників, однак водночас зумовлює підвищене навантаження на управлінський персонал. Наявність розвиненої виробничої та матеріально-технічної бази, стабільного трудового колективу та сформованої системи взаємодії з контрагентами створює передумови для стабільного функціонування підприємства, проте не гарантує високого рівня фінансової ефективності в умовах нестабільного економічного середовища.

Аналіз структури активів і пасивів підприємства за 2022–2024 роки засвідчив істотні зміни у складі майна та джерел його формування. Частка

необоротних активів у валюті балансу поступово зменшувалася, тоді як роль оборотних активів зростала, що свідчить про переорієнтацію фінансових ресурсів на забезпечення поточної діяльності. Водночас динаміка власного капіталу та зобов'язань вказує на посилення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, особливо у 2024 році. Такі тенденції є характерними для підприємств будівельної галузі в умовах економічної нестабільності, проте вони підвищують фінансові ризики та знижують рівень фінансової стійкості.

Дослідження облікової політики підприємства показало, що вона сформована з урахуванням вимог НП(С)БО та Податкового кодексу України, однак має переважно податкову спрямованість, зокрема у частині нарахування амортизації. Такий підхід спрощує формування податкових показників, але обмежує можливості використання облікової інформації для управлінських цілей. Застосування середньозваженого методу оцінки вибуття запасів і принципу визнання доходів за першою подією забезпечує узгодженість бухгалтерського та податкового обліку, проте не завжди відображає економічну сутність операцій у повному обсязі.

Дослідження стану й руху необоротних активів підприємства показало тенденцію до скорочення їх загальної вартості та частки в структурі активів. Зменшення первісної вартості основних засобів і необоротних активів свідчить про недостатній рівень інвестицій у відновлення матеріально-технічної бази та переважання процесів вибуття над оновленням. Водночас відносно низький рівень зносу активів пояснюється вибуттям застарілих об'єктів, що формально покращує показники технічного стану, але не компенсує скорочення виробничого потенціалу підприємства.

Аналіз показників руху необоротних активів засвідчив обмежений рівень їх оновлення та значні темпи вибуття у 2023–2024 роках. Така ситуація свідчить про відсутність системної інвестиційної політики щодо відновлення матеріально-технічної бази, що може негативно впливати на

конкурентоспроможність підприємства та ефективність використання інших необоротних матеріальних активів у довгостроковій перспективі.

Аналіз системи аудиту інших необоротних матеріальних активів показав, що на підприємстві відсутня комплексна система внутрішнього аудиту, а контроль за рухом і станом активів здійснюється переважно в межах бухгалтерського обліку та інвентаризаційних процедур. Такий підхід забезпечує базовий рівень контролю, проте не дозволяє своєчасно виявляти ризики неефективного використання активів, помилки в їх класифікації та оцінці, а також порушення в організації документообігу. Отже, існує об'єктивна потреба у вдосконаленні системи внутрішнього контролю та аудиту інших необоротних матеріальних активів.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»

3.1 Удосконалення методики бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів в умовах цифровізації

На сьогодні в ТОВ «Олімпія Строй» облік інших необоротних матеріальних активів (ІНМА) ведеться відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку та чинних нормативних положень (НП(С)БО). До основних об'єктів обліку належать малоцінні необоротні матеріальні активи, офісне та господарське обладнання, тимчасові споруди, інвентар та інші активи довгострокового користування [30, 3, 6]. Поточна методика обліку, яка застосовується на підприємстві, забезпечує базове відображення руху активів, однак при детальному аналізі виявляються певні проблемні аспекти, що негативно впливають на достовірність та оперативність інформації для управлінських рішень.

Зокрема, первинні документи на підприємстві формуються здебільшого у паперовій формі або на неуніфікованих бланках, що призводить до необхідності додаткового ручного внесення даних у облікову систему та підвищує ризик помилок і дублювання операцій. Відображення в обліку також потребує удосконалення, оскільки деякі господарські операції повторюються в різних реєстрах, що може призвести до неточностей у залишках активів. При введенні активів в експлуатацію відсутній автоматизований механізм списання вартості малоцінних активів на відповідні витрати, що збільшує ручне навантаження на бухгалтерію. Нарахування амортизації здійснюється вручну, що підвищує ймовірність помилок, особливо при великих обсягах активів. Переоцінка та знецінення активів не супроводжуються автоматичними тригерами, а списання ведеться розрізнено, іноді без відображення у повному обсязі витрат [1].

Таким чином, поточна методика обліку потребує комплексної оптимізації, яка передбачає впровадження цифрових рішень, інтеграцію з ERP-системами та автоматизацію основних облікових процесів. Для наочного порівняння поточної та проектної методики обліку ОНМА пропонується використання таблиці 3.1, у якій узагальнено ключові аспекти удосконалення:

Таблиця 3.1 Порівняльна характеристика поточної та проектної методики обліку ІНМА

Аспект	Поточна методика	Проектна методика	Очікуваний результат
Первинні документи	Паперові форми, дублювання	Електронні акти, автоматичне занесення	Мінімізація помилок, швидкий доступ
Бухгалтерські проведення	Ручне формування	Автоматичні, за алгоритмами	Скорочення часу, зниження ризику помилок
Аналітика	Розрізнена, частково групова	Детальна по об'єктах, автоматично	Повна прозорість обліку
Відповідальність	Бухгалтер вручну	Розмежування ролей у системі	Контроль доступу, аудит
Амортизація	Ручне нарахування	Автоматичне нарахування	Своєчасність, точність
Переоцінка /знецінення	Ручна	Тригерисистеми	Оперативність та достовірність

Джерело: розроблено автором на основі облікових даних ТОВ «Олімпія Строй»

У сучасних умовах цифровізації обліку необхідним є дотримання нормативно-правової та методичної бази, яка включає НП(С)БО 7 «Основні засоби», що визначає порядок визнання, оцінки та обліку необоротних активів; відповідні інструкції з обліку необоротних активів [24]; податкове законодавство щодо ПДВ та податку на прибуток; а також вимоги до електронних документів та їх підписів, включаючи електронні акти, накладні та реєстри [23].

В умовах ERP-середовища критично важливим є стандартизоване використання електронних первинних документів, інтеграція з внутрішніми

базами даних та контроль достовірності інформації через журнал операцій і розмежування прав доступу.

Для ТОВ «Олімпія Строй» пропонується впровадження автоматизованої ERP-системи, що дозволяє оптимізувати облік ОНМА. Основні елементи проектної системи включають: структуру облікових записів із синтетичними рахунками 11 «Інші необоротні матеріальні активи» та субрахунками 112, 117; детальну аналітику (інвентарний номер, тип активу, місцезнаходження, стан, серія/номер); електронні реєстри та журнали зносу; інтеграцію з кадастром активів для контролю руху ОНМА між об'єктами; а також використання IoT, QR-кодів та штрих-кодів для швидкої інвентаризації та відстеження активів [28].

Таблиця 3.2 Структура облікових рахунків і аналітичних ознак для ОНМА

Рахунок	Субрахунок	Аналітика
11 Інші необоротні матеріальні активи	112 Малоцінні ІНМА	Тип, місцезнаходження, інв. №, стан
	117 Інші ІНМА	Тип, місцезнаходження, інв. №, серія/№, стан
	111 Бібліотечні фонди	Матеріали, фонд, інв. №
	113 Тимчасові поруди	Локація, тип, термін служби
	114 Природні ресурси	Види ресурсів, обсяг, стан

Джерело: розроблено автором

Варто зауважити, що облік активів у ERP-системі передбачає чіткий алгоритм операцій. При надходженні активів автоматично створюється запис у системі; первісна оцінка здійснюється за фактичними витратами; нарахування амортизації проводиться автоматично за обраною методикою, прямолінійною або прискореною; переоцінка та знецінення активів відбуваються через тригери системи при зміні ринкової вартості або фізичного стану активу.

Алгоритм облікових операцій відображено в табл. 3.3:

Таблиця 3.3 Алгоритм облікових операцій при надходженні та списанні ІНМА

Операція	Дії	Бухгалтерські проведення
Надходження	Внесення в ERP	Дебет 11, Кредит 631/641 (ПДВ)
Введення в експлуатацію	Формування акту	Дебет 91/92, Кредит 11
Амортизація	Автоматичне нарахування	Дебет 92, Кредит 132
Переоцінка	Тригер ERP при зміні вартості	Дебет 11, Кредит 41
Списання	Фізичне або через продаж	Дебет 91/92/97, Кредит 11

Джерело: розроблено автором

Впровадження ERP-системи дозволяє також забезпечити надійний внутрішній контроль та безпеку електронних даних. Для цього встановлюються права доступу відповідно до функціональних обов'язків, ведеться журнал усіх операцій та змін у системі, регулярно проводиться резервне копіювання та періодичні аудити достовірності облікових даних. Такий підхід мінімізує ризики помилок, шахрайських дій та втрати інформації [31].

Очікуваний ефект від впровадження цифрової методики обліку ІНМА включає скорочення часу обліку на 40%, зменшення кількості помилок, зниження витрат на адміністрування, покращення аналітичної прозорості та підвищення контролю за активами. Ці показники кількісно та якісно оцінені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 Оцінка витрат і вигод від цифровізації обліку ІНМА

Показник	Поточна методика	Цифрова методика	Ефект
Час обліку	Високий	Знижено на 40%	Економія часу
Помилки/неточності	Часті	Мінімальні	Зниження ризиків
Вартість адміністрування	Висока	Зменшено на 25%	Зниження витрат
Аналітика	Обмежена	Повнадеталізація	Прийняття рішень
Контроль	Ручний	Автоматизований	Підвищення безпеки

Джерело: розроблено автором

Таким чином, впровадження цифрової системи обліку ІНМА в ТОВ «Олімпія Строй» забезпечує не лише автоматизацію облікових процесів, але й підвищує ефективність управління активами, достовірність даних та

економічну обґрунтованість прийняття рішень щодо використання та списання необоротних матеріальних активів.

Для ефективного переходу на цифровий облік інших необоротних матеріальних активів пропонується покроковий план впровадження ERP-системи, який дозволяє поетапно підготувати підприємство до автоматизації облікових процесів та забезпечити мінімізацію ризиків помилок і втрат даних (табл. 3.5). План включає такі основні етапи: аналіз поточної системи обліку, налаштування ERP-платформи під специфіку ІНМА, міграцію та тестування даних, навчання персоналу, запуск системи в експлуатацію та постійний контроль за її роботою.

Таблиця 3.5 Проектний план перенесення обліку ІНМА в ERP

Етап	Відповідальні	Строки	Ресурси
1. Аналіз поточної системи та підготовка даних	Бухгалтерія, ІТ	1 місяць	Списки активів, первинні документи
2. Налаштування ERP-системи під ІНМА	ІТ, бухгалтерія	2 місяці	ПЗ, модулі обліку, інструкції
3. Міграція даних та тестування	Бухгалтерія	1 місяць	Інвентаризаційні дані
4. Навчання персоналу	ІТ, бухгалтерія	2 тижні	Методичні матеріали, тренінги
5. Запуск ERP в експлуатацію	Адміністрація	1 тиждень	Системні ресурси
6. Контроль та оптимізація	Бухгалтерія, аудит	Постійно	Моніторинг, звіти

Джерело: розроблено автором

Аналіз даної таблиці показує, що успішна реалізація проекту потребує чіткої координації між бухгалтерією, ІТ-відділом та адміністрацією підприємства. Перший етап передбачає повну інвентаризацію існуючих ІНМА та перевірку якості первинних документів, що дозволяє підготувати дані для коректного перенесення у цифровий формат. На другому етапі відбувається налаштування модулів ERP, які відповідатимуть потребам обліку різних типів активів, включно з малоцінними та тимчасовими спорудами.

Третій етап включає міграцію даних з існуючих облікових систем у ERP та проведення тестування для виявлення можливих розбіжностей у

залишках та аналітиці. Етап навчання персоналу дозволяє забезпечити правильне користування новими інструментами та формування навичок роботи з автоматизованими журналами операцій і тригерами для амортизації, переоцінки та списання активів. Після запуску системи в експлуатацію забезпечується контроль правильності проведення операцій, а постійний моніторинг та оптимізація дозволяють удосконалювати процеси обліку, підвищуючи достовірність даних і зменшуючи витрати часу на ведення обліку [1, 23, 28].

Впровадження запропонованого плану дозволяє досягти наступних ефектів: систематизація та уніфікація даних – усі первинні документи та облікові записи централізовано зберігаються в ERP, що зменшує дублювання та помилки; автоматизація рутинних процесів – нарахування амортизації, переоцінки та списання активів відбувається автоматично за заданими алгоритмами; підвищення контролю та безпеки – розмежування прав доступу, ведення журналу змін і резервне копіювання дозволяють забезпечити надійність інформації; підвищення ефективності управління активами – інтеграція з кадастром і використання IoT/QR/штрих-кодів забезпечують швидкий доступ до інформації про стан та місцезнаходження активів.

Отже, реалізація запропонованого плану значно оптимізує облік ОНМА на підприємстві, забезпечує більш точне відображення руху активів, зменшує витрати часу на облік і підвищує якість аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень

3.2 Розробка рекомендацій щодо підвищення аналітичного забезпечення управління іншими необоротними матеріальними активами

Ефективне управління іншими необоротними матеріальними активами на підприємстві ТОВ «Олімпія Строй» потребує високого рівня аналітичного забезпечення, що дозволяє оперативно приймати управлінські рішення, оптимізувати витрати на експлуатацію і продовжити життєвий цикл активів

[10]. Важливим аспектом є формування системи аналітичних рахунків, звітів, KPI та прогнозів, інтегрованих у цифрове середовище ERP.

Управлінська інформація щодо ІНМА має задовольняти потреби різних рівнів підприємства. Керівництво потребує даних для стратегічного планування та оцінки рентабельності активів, включно з повною собівартістю володіння та термінами окупності. Відділ технічного обслуговування потребує інформації про стан активів, терміни наступних ремонтів, історію експлуатації та переоцінки. Фінансовий відділ вимагає точних даних для формування облікових записів, контролю залишків, нарахування амортизації та планування капітальних витрат [15].

Нижче наведено приклад переліку рекомендованих аналітичних ознак, який може бути використаний для формування картки кожного активу в ERP-системі (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 Перелік рекомендованих аналітичних ознак для обліку ІНМА

Ознака	Опис	Призначення в звітності
Тип активу	Малоцінні, офісні, господарські, тимчасові споруди	Групування для амортизації та переоцінки
Життєвий цикл	Дата введення, плановий термін експлуатації	Прогнозування заміни та ремонту
Технічний стан	Норма, потребує ремонту, вичерпано ресурс	Планування технічного обслуговування
Витрати на ремонт	Сума капітальних та поточних ремонтів	Контроль витрат та LCC
Місце знаходження	Підрозділ, об'єкт	Локалізація активів для оперативного обліку
Інвентарний номер	Унікальний код активу	Ідентифікація та інтеграція з ERP

Джерело: розроблено автором

Такий розподіл інформаційних потоків дозволяє уникнути дублювання даних і підвищує точність управлінських рішень. Для забезпечення оперативного управління ІНМА рекомендується впровадити систему аналітичних рахунків з чіткими ознаками кожного активу. До таких аналітичних ознак належать вид робіт (ремонт, модернізація, технічне

обслуговування), життєвий цикл активу, технічний стан, витрати на ремонт, місцезнаходження та інвентарний номер [6].

Для оцінки ефективності використання ІНМА рекомендується запровадити набір ключових показників ефективності (КРІ), які дозволяють аналізувати експлуатацію та фінансовий ефект від активів. До них належать: коефіцієнт використання активів, коефіцієнт простоїв, собівартість володіння та термін окупності.

Таблиця 3.7. Набір КРІ для оцінки ефективності використання ІНМА

КРІ	Формула	Інтервал звітності	Цільове значення
Коефіцієнт використання	$(\text{Фактичний час експлуатації} / \text{Плановий час експлуатації}) \times 100\%$	Щомісячно	$\geq 90\%$
Коефіцієнт простоїв	$(\text{Час простоїв} / \text{Загальний час доступності}) \times 100\%$	Щомісячно	$\leq 5\%$
Собівартість володіння (LCC)	Капітальні витрати + поточні ремонти + експлуатаційні витрати – залишкова вартість	Квартально	Мінімізація
Термін окупності	$\frac{\text{Первісна вартість}}{(\text{Економічний ефект щомісяця})}$	Річний	≤ 3 роки

Джерело: розроблено автором

Для оперативного управління ІНМА доцільно застосовувати комбіновані формати звітності: таблиці для щомісячного моніторингу та дашборди для керівництва з візуалізацією ключових показників. Такі звіти повинні включати інформацію про наявність активів, їх технічний стан, витрати на ремонт, простій та рівень використання.

Таблиця 3.8 Шаблон щомісячного аналітичного звіту по ІНМА

Розділ	Ключові показники	Коментарі
Наявність активів	Кількість одиниць, залишкова вартість	Включає нові надходження та списання
Використання	Час роботи, коефіцієнт використання	Порівняння з плановими значеннями
Технічний стан	Кількість потребує ремонту	Виявлення пріоритетних об'єктів
Витрати	Поточні та капітальні ремонти	Контроль бюджету
КРІ	Коефіцієнт простоїв, LCC	Оцінка ефективності управління

Джерело: розроблено автором

Прогнозування витрат на обслуговування та заміну ІНМА базується на оцінці життєвого циклу активу та історії експлуатації. Планові витрати на

ремонт і заміну формуються на підставі даних попередніх періодів і прогнозованого зносу, що дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси та забезпечувати безперервну експлуатацію активів [23].

Таблиця 3.9 Розрахунок повної собівартості володіння активом за життєвий цикл (LCC)

Стаття витрат	Сума, грн	Примітка
Первісна вартість	120 000	Вартість придбання активу
Поточні ремонти	15 000	Щорічні витрати на обслуговування
Капітальні ремонти	20 000	Планові модернізації та заміни вузлів
Експлуатаційні витрати	8 000	Енергоспоживання, витратні матеріали
Залишкова вартість	30 000	На момент списання
Повна собівартість (LCC)	133 000	Сумарні витрати за життєвий цикл

Джерело: розроблено автором

Для ефективного аналітичного обліку необхідно підвищувати кваліфікацію бухгалтерів, фінансових аналітиків та співробітників технічних відділів. Регламенти аналітичної роботи повинні включати правила формування звітності, строки подання, відповідальних осіб та стандарти візуалізації інформації.

Таблиця 3.10 Пропозиції щодо періодичності і відповідальних за формування аналітичних звітів

Звіт	Періодичність	Відповідальний	Примітка
Щомісячний аналітичний звіт	Щомісяця	Бухгалтерія	Контроль стану та використання ІНМА
КРІ-звіт	Щомісяця	Відділ фінансів	Оцінка ефективності та витрат
Прогноз витрат	Квартально	Фінанси, техвідділ	Планування ремонту та заміни
Дашборд керівництва	Постійно/онлайн	ІТ + фінанси	Візуалізація ключових показників

Джерело: розроблено автором

Систематичне дотримання регламентів та регулярне підвищення кваліфікації персоналу забезпечує високу якість аналітичного обліку, достовірність даних та своєчасність управлінських рішень.

Проведений аналіз аналітичного забезпечення управління іншими необоротними матеріальними активами на підприємстві ТОВ «Олімпія

Строй» дозволив визначити ключові напрямки підвищення ефективності обліку та управління ОНМА. Встановлено, що різні структурні підрозділи підприємства мають специфічні інформаційні потреби: керівництво потребує даних для стратегічного планування, фінансовий відділ - для контролю витрат і нарахування амортизації, технічні служби - для моніторингу стану та планування ремонтів. Запровадження системи аналітичних рахунків із чіткими ознаками активів, включаючи вид робіт, технічний стан, життєвий цикл та витрати на обслуговування, дозволяє формувати достовірну та деталізовану інформацію для оперативного управління.

Впровадження КРІ для оцінки ефективності використання активів, таких як коефіцієнт використання, коефіцієнт простоїв, собівартість володіння та термін окупності, забезпечує можливість кількісного контролю ефективності і своєчасного прийняття управлінських рішень. Використання структурованих форматів звітності, зокрема щомісячних аналітичних таблиць та інтерактивних дашбордів для керівництва, сприяє підвищенню прозорості інформації та оперативності її аналізу.

Методи прогнозування та бюджетування витрат на ремонт і заміну ОНМА, розраховані на основі життєвого циклу активів і історії експлуатації, дозволяють планувати фінансові ресурси, знижувати ризики непродуктивних витрат і підвищувати ефективність управління активами протягом усього їх життєвого циклу. Особлива увага приділяється підвищенню кваліфікації персоналу та дотриманню регламентів аналітичної роботи, що забезпечує своєчасність формування звітності, її достовірність і стандартизоване відображення інформації.

Отже, комплексне впровадження запропонованих рекомендацій дозволяє підвищити якість аналітичного забезпечення управління ОНМА, оптимізувати витрати на експлуатацію і ремонт, а також забезпечити прозорість і точність інформації для всіх рівнів управління підприємством, що в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню ефективності використання

необоротних матеріальних активів та зростанню економічної віддачі від їх експлуатації.

3.3 Напрями вдосконалення аудиту інших необоротних матеріальних активів з метою підвищення достовірності фінансової звітності

Ефективність управління іншими необоротними матеріальними активами значною мірою залежить від якості аудиту, який забезпечує достовірність їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. В умовах цифровізації господарських процесів роль аудиту ОНМА посилюється, оскільки зростає складність облікових процедур, обсяг інформації та ризики викривлення даних. Тому вдосконалення методики аудиту ОНМА має ґрунтуватися на поєднанні традиційних аудиторських процедур із сучасними інструментами контролю цифрових даних, що дозволяє підвищити рівень достовірності інформації та зменшити ризики помилок і зловживань [5; 23].

Аудит інших необоротних матеріальних активів передбачає ідентифікацію та оцінку ризиків, які можуть призвести до суттєвих викривлень фінансової звітності. Найбільш характерними ризиками для ОНМА є завищення або заниження залишкової вартості активів, помилки у нарахуванні амортизації, неправильна класифікація активів, приховане списання або незаконне вибуття, а також маніпулювання даними щодо технічного стану активів [8; 15].

Оцінка ризиків здійснюється шляхом аналізу облікової політики підприємства, вивчення структури ОНМА, перевірки внутрішніх регламентів та результатів попередніх аудитів. У цьому контексті доцільним є застосування ризик-орієнтованого підходу, який передбачає концентрацію аудиторських процедур на найбільш проблемних ділянках обліку.

Цифровізація обліку ОНМА зумовлює необхідність розширення традиційного аудиторського інструментарію за рахунок елементів ІТ-аудиту. Це передбачає перевірку електронних журналів операцій, контроль прав

доступу до облікових систем, аналіз логів змін даних, тестування алгоритмів автоматичного нарахування амортизації та оцінки активів [28].

Удосконалений план аудиту має включати як класичні процедури (інвентаризацію, документальні перевірки, аналітичні процедури), так і цифрові інструменти контролю, що дозволяє підвищити рівень надійності аудиторських доказів (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 Програма аудиту інших необоротних матеріальних активів

Процедури	Цілі	Джерела доказів	Строки виконання
Аналіз облікової політики	Оцінка відповідності НП(С)БО	Наказ про облікову політику	Початковий етап
Перевірка первинних документів	Встановлення достовірності операцій	Акти, накладні, договори	Протягом аудиту
Фізична інвентаризація	Підтвердження існування активів	Інвентаризаційні описи	Середній етап
Аналіз амортизації	Виявлення помилок у нарахуванні	Розрахунки, реєстри	Протягом аудиту
ІТ-аудит	Контроль достовірності цифрових даних	Журнали операцій, логи	Завершальний етап

Джерело: розроблено автором

Програма аудиту інших необоротних матеріальних активів, представлена у табл. 3.11, демонструє систематизований підхід до перевірки ключових аспектів обліку ОНМА. Початковий етап аудиту передбачає аналіз облікової політики підприємства з метою оцінки її відповідності вимогам НП(С)БО. Ця процедура є фундаментальною, оскільки від облікових принципів і методів, закріплених у наказі про облікову політику, залежить правильність відображення всіх операцій з активами в обліку та фінансовій звітності. Надалі перевірка первинних документів протягом аудиту дозволяє підтвердити достовірність господарських операцій, забезпечуючи доказову базу шляхом аналізу актів приймання-передачі, накладних і договорів. Фізична інвентаризація, яка проводиться на середньому етапі, забезпечує перевірку існування активів і їх фактичного стану.

В умовах цифровізації процес інвентаризації можна значно оптимізувати за допомогою QR- або штрих-кодів, що дозволяє автоматично зіставляти фактичні дані з обліковою інформацією та швидко ідентифікувати об'єкти для аудиту. Завершальний етап передбачає проведення ІТ-аудиту, який включає аналіз журналів операцій та логів, контроль прав доступу до облікових систем і перевірку алгоритмів автоматизованого нарахування амортизації та переоцінки активів. Такий підхід забезпечує комплексну перевірку як традиційних, так і цифрових аспектів обліку ОНМА.

Перевірка існування ОНМА здійснюється шляхом фізичної інвентаризації, яка в умовах цифровізації може доповнюватися використанням QR-кодів або штрих-кодів. Це дозволяє швидко ідентифікувати активи, встановити їх місцезнаходження та технічний стан, а також автоматично зіставити фактичні дані з інформацією в обліковій системі [28; 31].

Для підвищення ефективності інвентаризації доцільно використовувати чек-лист (табл. 3.12).

Таблиця 3.12 Чек-лист для фізичної інвентаризації ІНМА

Інв. №	Місцезнаходження	Технічний стан	Фото/штрих-код	Висновок
112-01	Склад №1	Задовільний	QR-код	Відповідає обліку
117-03	Офіс	Потребує ремонту	QR-код	Частковезношення

Джерело: розроблено автором

Табл. 3.12 демонструє приклад структурованого підходу до перевірки конкретних об'єктів активів. Використання інвентарних номерів, місцезнаходження, оцінки технічного стану та фотографічного або штрих-кодового підтвердження дозволяє не тільки зафіксувати фактичні дані, а й забезпечити надійну доказову базу для аудиту. Наприклад, актив з інв. № 112-01 у складі відповідає обліку, тоді як актив 117-03 в офісі потребує ремонту, що дає підстави для рекомендацій щодо його технічного обслуговування або заміни. Такий підхід підвищує точність інвентаризації та дозволяє своєчасно виявляти активи, які потребують додаткових управлінських рішень..

Тестування системи внутрішнього контролю передбачає оцінку ефективності процедур контролю, розмежування повноважень, достовірності облікових даних та надійності автоматизованих алгоритмів. Особливу увагу слід приділяти перевірці прав доступу до облікових систем, аналізу журналів транзакцій, тестуванню алгоритмів нарахування амортизації та переоцінки активів [28]. Для систематизації аудиторських тестів доцільно використовувати матрицю ризиків і процедур (табл. 3.13).

Таблиця 3.13 Матриця аудиторських тестів

Ризик	Процедура	Очікувана доказова інформація
Завищення залишків	Перевірка первинних документів	Акти приймання-передачі
Помилки в амортизації	Тестування алгоритмів у ПО	Розрахунки амортизації
Приховане списання	Аналіз журналів операцій	Логи змін даних

Джерело: розроблено автором

Матриця аудиторських тестів є інструментом систематизації процедур оцінки ризиків. Вона дозволяє зіставляти конкретні ризики з аудиторськими процедурами та очікуваною доказовою інформацією. Так, ризик завищення залишків перевіряється шляхом аналізу первинних документів, що дає змогу підтвердити наявність активів за актами приймання-передачі. Помилки у нарахуванні амортизації перевіряються шляхом тестування алгоритмів у програмному забезпеченні, що забезпечує правильність нарахувань. Приховане списання або незаконне вибуття активів контролюється через аналіз журналів операцій та логів змін даних. Використання такої матриці дозволяє застосовувати ризик-орієнтований підхід, концентруючи увагу на найбільш значущих і проблемних ділянках обліку ІНМА, а також підвищує ефективність і надійність аудиторських висновків.

У процесі аудиту ІНМА доцільно застосовувати ризик-орієнтований відбір об'єктів перевірки, що дозволяє зосередити увагу на найбільш значущих і проблемних активах. Використання статистичних методів семплінгу, зокрема випадкового та систематичного відбору, забезпечує

репрезентативність вибірки та підвищує надійність аудиторських висновків [15]. Аналітичні процедури включають порівняльний аналіз динаміки вартості ІНМА, співставлення показників амортизації з галузевими середніми значеннями, аналіз співвідношення витрат на ремонт і залишкової вартості активів.

Результати аудиту ІНМА доцільно систематизувати у вигляді звіту, який містить опис виявлених порушень, оцінку їх впливу на фінансову звітність та рекомендації щодо усунення недоліків. Типові аудиторські знахідки та заходи щодо їх усунення наведені в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 Типові аудиторські знахідки та рекомендації

Вид порушення	Рівень важливості	Рекомендовані заходи
Помилки в амортизації	Суттєвий	Коригування розрахунків
Відсутність документів	Середній	Відновлення первинних документів
Невідповідність класифікації	Низький	Перегляд облікової політики

Джерело: розроблено автором

Найбільш суттєвими порушеннями є помилки у нарахуванні амортизації, що вимагає коригування розрахунків, середніми за важливістю є відсутність первинних документів, які необхідно відновити, а низьким ризиком є невідповідність класифікації активів, що потребує перегляду облікової політики. Така систематизація порушень дозволяє керівництву підприємства та аудиторській команді швидко визначити пріоритети для виправлення та вдосконалення процедур обліку.

Запровадження системи внутрішнього аудиту на підприємстві дозволяє забезпечити постійний контроль за рухом ОНМА, своєчасне виявлення помилок і порушень, а також підвищити рівень відповідальності персоналу. Внутрішній аудит має здійснюватися на основі регламентованих процедур, чітко визначених повноважень і регулярної звітності перед керівництвом підприємства [31].

Комплексне впровадження запропонованих напрямів удосконалення аудиту ОНМА забезпечує підвищення достовірності фінансової звітності,

мінімізацію ризиків викривлення даних та формування надійної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі дослідження було обґрунтовано напрями вдосконалення обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів на підприємстві з урахуванням сучасних вимог до інформаційного забезпечення управління та цифровізації облікових процесів. Отримані результати дозволяють зробити висновок, що ефективність використання ОНМА значною мірою залежить не лише від правильності їх бухгалтерського відображення, а й від рівня організації аналітичної роботи та якості аудиторського контролю.

У процесі дослідження було встановлено, що чинна система обліку ОНМА на підприємстві загалом відповідає вимогам нормативно-правових актів, однак характеризується низкою організаційних і методичних недоліків, зокрема недостатньою деталізацією аналітичного обліку, обмеженим використанням автоматизованих інструментів контролю та фрагментарністю інформації, яка формується для управлінських потреб. Це зумовлює необхідність переходу від формального ведення обліку до комплексної системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління необоротними активами.

Розроблені в межах розділу рекомендації щодо цифровізації обліку ОНМА та впровадження ERP-рішень доводять, що автоматизація процесів визнання, оцінки, амортизації, переоцінки та списання активів дозволяє підвищити точність облікових даних, скоротити трудомісткість операцій і мінімізувати ризики помилок, пов'язаних із людським фактором. Запропонований поетапний план впровадження цифрових інструментів обліку демонструє можливість системного переходу до сучасної моделі управління активами без порушення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Особливу увагу в розділі приділено формуванню аналітичного забезпечення управління ОНМА. Доведено, що ефективне управління іншими необоротними матеріальними активами потребує чіткого визначення інформаційних потреб різних рівнів управління, впровадження системи аналітичних ознак активів, використання ключових показників ефективності та регулярного формування управлінської звітності. Запропоновані КРІ та моделі оцінювання результативності використання ОНМА створюють основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо модернізації, ремонту або заміни активів.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування доцільності застосування концепції життєвого циклу активів у процесі планування витрат на їх експлуатацію. Розрахунок повної собівартості володіння активами дозволяє підприємству оцінювати економічну доцільність інвестицій у ОНМА, прогнозувати фінансові наслідки їх використання та оптимізувати структуру необоротних активів. Це свідчить про необхідність інтеграції бухгалтерського обліку з фінансовим аналізом і бюджетуванням.

У межах розділу також удосконалено підходи до аудиту ОНМА з урахуванням специфіки цифрового середовища. Доведено, що традиційні аудиторські процедури повинні доповнюватися елементами ІТ-аудиту, аналізом електронних журналів операцій, тестуванням алгоритмів автоматизованих розрахунків та оцінкою систем внутрішнього контролю. Запропоновані програми аудиту, матриці ризиків і процедур, а також чек-листи інвентаризації створюють методичну основу для підвищення достовірності фінансової звітності та зниження ризиків викривлення інформації.

Впровадження системи внутрішнього аудиту та самоконтролю розглянуто як необхідну умову стабільного функціонування підприємства. Обґрунтовано, що систематичний контроль за рухом і станом ОНМА, поєднаний із чітким регламентуванням відповідальності та регулярним

аналізом результатів аудиту, сприяє підвищенню фінансової дисципліни, прозорості обліку та ефективності управління активами.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують, що комплексне вдосконалення обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів є важливим чинником підвищення якості управлінських рішень і достовірності фінансової звітності підприємства. Реалізація запропонованих заходів дозволяє не лише оптимізувати облікові процеси, а й створити сучасну систему управління ОНМА, орієнтовану на довгострокову ефективність використання ресурсів і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексне теоретико-методичне дослідження економічної сутності, класифікації, нормативно-правового регулювання, а також методичних підходів до обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів. Проведений аналіз дозволив узагальнити сучасні наукові підходи та визначити ключові проблемні аспекти їх облікового відображення й управління.

У процесі дослідження встановлено, що інші необоротні матеріальні активи є важливою складовою майнового потенціалу підприємства, яка забезпечує функціонування виробничих процесів і формування економічних результатів діяльності. Аналіз наукових джерел засвідчив відсутність єдиного підходу до трактування поняття «інші необоротні матеріальні активи», що зумовлює різноманітність їх класифікаційних ознак і методів облікового відображення. Узагальнення наукових підходів дозволило дійти висновку про доцільність комплексного трактування цієї категорії, яке поєднує економічні, функціональні та облікові характеристики активів, що сприяє більш точному визначенню їх ролі у господарській діяльності підприємства.

Дослідження класифікації інших необоротних матеріальних активів показало, що вона формується під впливом нормативних вимог та наукових концепцій. Встановлено, що існуючі класифікаційні підходи не завжди враховують специфіку сучасних умов господарювання, зокрема цифровізацію обліку, інноваційний характер активів і галузеві особливості діяльності підприємств. Це обґрунтовує необхідність удосконалення класифікаційних ознак шляхом їх адаптації до практичних потреб управління та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

Аналіз нормативно-правової бази обліку інших необоротних матеріальних активів засвідчив, що вона сформована на основі законодавства України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку,

методичних рекомендацій і внутрішніх регламентів підприємств. Водночас встановлено наявність певних суперечностей і прогалин у нормативному регулюванні, зокрема щодо критеріїв визнання, оцінки та класифікації окремих груп активів, порядку їх амортизації та документального оформлення операцій. Виявлені проблеми свідчать про необхідність гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами та удосконалення методичних підходів до обліку інших необоротних матеріальних активів.

У межах дослідження методичних підходів до аналізу інших необоротних матеріальних активів обґрунтовано доцільність застосування системи горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та факторного аналізу. Встановлено, що комплексне використання цих методів дозволяє оцінити структуру, динаміку, стан і ефективність використання активів, а також визначити їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Разом із тим доведено, що традиційні методи аналізу потребують адаптації до специфіки інших необоротних матеріальних активів, що пов'язано з їх різноманітністю, допоміжним характером і неоднорідністю економічних функцій.

Дослідження методики аудиту інших необоротних матеріальних активів показало, що аудит є важливим елементом системи внутрішнього контролю та управління підприємством. Встановлено, що основними напрямками аудиту є перевірка правильності визнання, оцінки, класифікації, амортизації та документального оформлення операцій з активами, а також достовірності їх відображення у фінансовій звітності. Обґрунтовано, що результати аудиту сприяють підвищенню якості облікової інформації, зменшенню ризиків помилок і порушень, а також формуванню ефективної системи управління іншими необоротними матеріальними активами.

Таким чином, можна зробити висновок, що інші необоротні матеріальні активи відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та розвитку підприємства, а ефективність їх використання значною мірою

залежить від рівня організації обліку, аналізу та аудиту. Водночас виявлені проблеми нормативного регулювання та методичного забезпечення обумовлюють необхідність їх подальшого удосконалення, що створює передумови для розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління іншими необоротними матеріальними активами.

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено комплексний аналіз організації обліку, фінансово-економічного стану, особливостей функціонування системи бухгалтерського обліку, а також стану, руху й ефективності використання інших необоротних матеріальних активів ТОВ «Олімпія Строй». Отримані результати дозволили сформуванню цілісного уявлення про специфіку діяльності підприємства, рівень організації облікових процесів і роль необоротних активів у забезпеченні його виробничо-господарської діяльності.

Дослідження фінансово-економічної характеристики підприємства показало, що ТОВ «Олімпія Строй» є багатoproфільною будівельною компанією, діяльність якої охоплює широкий спектр будівельних, монтажних і суміжних робіт. Організаційна структура управління підприємством має лінійний характер, що забезпечує чіткість управлінських рішень і персональну відповідальність керівників, однак водночас зумовлює підвищене навантаження на управлінський персонал. Наявність розвиненої виробничої та матеріально-технічної бази, стабільного трудового колективу та сформованої системи взаємодії з контрагентами створює передумови для стабільного функціонування підприємства, проте не гарантує високого рівня фінансової ефективності в умовах нестабільного економічного середовища.

Аналіз структури активів і пасивів підприємства за 2022–2024 роки засвідчив істотні зміни у складі майна та джерел його формування. Частка необоротних активів у валюті балансу поступово зменшувалася, тоді як роль оборотних активів зростала, що свідчить про переорієнтацію фінансових ресурсів на забезпечення поточної діяльності. Водночас динаміка власного капіталу та зобов'язань вказує на посилення залежності підприємства від

зовнішніх джерел фінансування, особливо у 2024 році. Такі тенденції є характерними для підприємств будівельної галузі в умовах економічної нестабільності, проте вони підвищують фінансові ризики та знижують рівень фінансової стійкості.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства показав, що попри зростання чистого доходу від реалізації продукції упродовж досліджуваного періоду, рівень прибутковості діяльності суттєво знизився. Зростання собівартості продукції, витрат на збут, адміністративних і амортизаційних витрат призвело до скорочення валового та чистого прибутку. Особливо негативною є тенденція зниження фінансового результату від операційної діяльності та чистого прибутку, що свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства. Динаміка показників рентабельності підтвердила загальне зниження фінансової результативності діяльності ТОВ «Олімпія Строй», що потребує перегляду підходів до управління витратами, активами та фінансовими ресурсами.

Оцінка фінансової стійкості підприємства засвідчила зменшення рівня фінансової незалежності та зростання коефіцієнтів заборгованості, що вказує на підвищення залежності підприємства від залученого капіталу. Зростання відношення довгострокових і поточних зобов'язань до власного капіталу свідчить про посилення кредитного навантаження та потенційні ризики для платоспроможності підприємства. Таким чином, фінансовий стан ТОВ «Олімпія Строй» у досліджуваному періоді можна охарактеризувати як нестійкий, що зумовлює необхідність удосконалення системи управління активами та фінансовими ресурсами.

Аналіз організації бухгалтерського обліку на підприємстві показав, що обліковий процес загалом відповідає вимогам чинного законодавства України та національних стандартів бухгалтерського обліку. Меморіально-ордерна форма обліку забезпечує систематизацію інформації та контроль за господарськими операціями, а розподіл функцій між працівниками бухгалтерської служби сприяє підвищенню точності та оперативності

облікових процедур. Разом із тим використання переважно табличних програм, зокрема Microsoft Excel, свідчить про недостатній рівень автоматизації облікових процесів, що може призводити до підвищення трудомісткості обліку та ризику помилок.

Дослідження облікової політики підприємства показало, що вона сформована з урахуванням вимог НП(С)БО та Податкового кодексу України, однак має переважно податкову спрямованість, зокрема у частині нарахування амортизації. Такий підхід спрощує формування податкових показників, але обмежує можливості використання облікової інформації для управлінських цілей. Застосування середньозваженого методу оцінки вибуття запасів і принципу визнання доходів за першою подією забезпечує узгодженість бухгалтерського та податкового обліку, проте не завжди відображає економічну сутність операцій у повному обсязі.

Аналіз організації обліку інших необоротних матеріальних активів показав, що на підприємстві сформовано систему їх класифікації, документування та відображення в бухгалтерському обліку відповідно до вимог НП(С)БО. Використання рахунків 112 і 117 дозволяє диференціювати активи за вартісними та функціональними ознаками, а застосування типових форм первинних документів забезпечує належний рівень контролю за їх рухом. Разом із тим практика обліку свідчить про певну умовність класифікації окремих матеріальних ресурсів між категоріями необоротних активів і запасів, що зумовлено специфікою будівельної діяльності та потребує більш чітких внутрішніх регламентів.

Дослідження стану й руху необоротних активів підприємства показало тенденцію до скорочення їх загальної вартості та частки в структурі активів. Зменшення первісної вартості основних засобів і необоротних активів свідчить про недостатній рівень інвестицій у відновлення матеріально-технічної бази та переважання процесів вибуття над оновленням. Водночас відносно низький рівень зносу активів пояснюється вибуттям застарілих

об'єктів, що формально покращує показники технічного стану, але не компенсує скорочення виробничого потенціалу підприємства.

Аналіз показників руху необоротних активів засвідчив обмежений рівень їх оновлення та значні темпи вибуття у 2023–2024 роках. Така ситуація свідчить про відсутність системної інвестиційної політики щодо відновлення матеріально-технічної бази, що може негативно впливати на конкурентоспроможність підприємства та ефективність використання інших необоротних матеріальних активів у довгостроковій перспективі.

Оцінка ефективності використання необоротних активів і показників рентабельності підтвердила тенденцію до зниження економічної віддачі активів підприємства. Скорочення рентабельності активів, власного капіталу, продажу та оборотних активів свідчить про зменшення ефективності використання ресурсів і необхідність удосконалення системи управління активами. Інші необоротні матеріальні активи, будучи важливим елементом матеріально-технічної бази підприємства, не забезпечують належного рівня економічної віддачі, що зумовлює потребу в оптимізації їх структури, строків експлуатації та підходів до амортизації.

Аналіз системи аудиту інших необоротних матеріальних активів показав, що на підприємстві відсутня комплексна система внутрішнього аудиту, а контроль за рухом і станом активів здійснюється переважно в межах бухгалтерського обліку та інвентаризаційних процедур. Такий підхід забезпечує базовий рівень контролю, проте не дозволяє своєчасно виявляти ризики неефективного використання активів, помилки в їх класифікації та оцінці, а також порушення в організації документообігу. Отже, існує об'єктивна потреба у вдосконаленні системи внутрішнього контролю та аудиту інших необоротних матеріальних активів.

Таким чином, можна зробити висновок, що система обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів ТОВ «Олімпія Строй» загалом відповідає нормативним вимогам, проте характеризується недостатнім рівнем аналітичності, автоматизації та управлінської орієнтації.

Виявлені проблеми у фінансовому стані підприємства, динаміці необоротних активів і показниках ефективності їх використання свідчать про необхідність удосконалення методичних підходів до обліку, аналізу й аудиту інших необоротних матеріальних активів

У третьому розділі дослідження було обґрунтовано напрями вдосконалення обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів на підприємстві з урахуванням сучасних вимог до інформаційного забезпечення управління та цифровізації облікових процесів. Отримані результати дозволяють зробити висновок, що ефективність використання ОНМА значною мірою залежить не лише від правильності їх бухгалтерського відображення, а й від рівня організації аналітичної роботи та якості аудиторського контролю.

У процесі дослідження було встановлено, що чинна система обліку ОНМА на підприємстві загалом відповідає вимогам нормативно-правових актів, однак характеризується низкою організаційних і методичних недоліків, зокрема недостатньою деталізацією аналітичного обліку, обмеженим використанням автоматизованих інструментів контролю та фрагментарністю інформації, яка формується для управлінських потреб. Це зумовлює необхідність переходу від формального ведення обліку до комплексної системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління необоротними активами.

Розроблені в межах розділу рекомендації щодо цифровізації обліку ОНМА та впровадження ERP-рішень доводять, що автоматизація процесів визнання, оцінки, амортизації, переоцінки та списання активів дозволяє підвищити точність облікових даних, скоротити трудомісткість операцій і мінімізувати ризики помилок, пов'язаних із людським фактором. Запропонований поетапний план впровадження цифрових інструментів обліку демонструє можливість системного переходу до сучасної моделі управління активами без порушення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Особливу увагу в розділі приділено формуванню аналітичного забезпечення управління ОНМА. Доведено, що ефективне управління іншими необоротними матеріальними активами потребує чіткого визначення інформаційних потреб різних рівнів управління, впровадження системи аналітичних ознак активів, використання ключових показників ефективності та регулярного формування управлінської звітності. Запропоновані КРІ та моделі оцінювання результативності використання ОНМА створюють основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо модернізації, ремонту або заміни активів.

Важливим результатом дослідження є обґрунтування доцільності застосування концепції життєвого циклу активів у процесі планування витрат на їх експлуатацію. Розрахунок повної собівартості володіння активами дозволяє підприємству оцінювати економічну доцільність інвестицій у ОНМА, прогнозувати фінансові наслідки їх використання та оптимізувати структуру необоротних активів. Це свідчить про необхідність інтеграції бухгалтерського обліку з фінансовим аналізом і бюджетуванням.

У межах розділу також удосконалено підходи до аудиту ОНМА з урахуванням специфіки цифрового середовища. Доведено, що традиційні аудиторські процедури повинні доповнюватися елементами ІТ-аудиту, аналізом електронних журналів операцій, тестуванням алгоритмів автоматизованих розрахунків та оцінкою систем внутрішнього контролю. Запропоновані програми аудиту, матриці ризиків і процедур, а також чек-листи інвентаризації створюють методичну основу для підвищення достовірності фінансової звітності та зниження ризиків викривлення інформації.

Впровадження системи внутрішнього аудиту та самоконтролю розглянуто як необхідну умову стабільного функціонування підприємства. Обґрунтовано, що систематичний контроль за рухом і станом ОНМА, поєднаний із чітким регламентуванням відповідальності та регулярним

аналізом результатів аудиту, сприяє підвищенню фінансової дисципліни, прозорості обліку та ефективності управління активами.

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують, що комплексне вдосконалення обліку, аналізу та аудиту інших необоротних матеріальних активів є важливим чинником підвищення якості управлінських рішень і достовірності фінансової звітності підприємства. Реалізація запропонованих заходів дозволяє не лише оптимізувати облікові процеси, а й створити сучасну систему управління ОНМА, орієнтовану на довгострокову ефективність використання ресурсів і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас О. П., Панченко-Терещенко В.О. Удосконалення обліку необоротних активів в інформаційній системі підприємства: теоретико-методологічні засади. Цифрова економіка та економічна безпека. 2024. № 5 (14). С. 216-219.
2. Бразілій Н.М., Крот Ю.М., Пастернак Ю.П. Напрямовизначення економічної сутності необоротних активів та їх класифікації в системі обліку і звітності. Фінансовий простір. 2023 № 1 (45). С. 7–14. URL: <http://fprpu.cibs.ubs.edu.ua/article/view/253074>
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: Підручник / Ф.Ф. Бутинець, С.М. Лайчук, О.В. Олійник; За ред. Ф.Ф. Бутинця. - 3-тє видання, доп. і перер. Житомир: Рута, 2019. - 592 с.
4. Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали XX Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених / [відповід. за вип. : проф. Герасименко Т. О.]. – Львів : Растр-7. 2025. – 212 с
5. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Н.С. Акімова, О.О. Говоруха, Л.О. Кирильєва, Т. О. Євлаш. Х. : ХДУХТ, 2019. 182 с.
6. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
7. Бучковський Д. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2024. С. 10.
8. Верига Ю. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 438 с.
9. Верхоглядова Н., Шило В., Кисла В. : Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 536 с.

10. Гаврись М. О., Гаврись О. О. Особливості обліку малоцінних необоротних матеріальних активів. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. 2018. Ч. III. С.10. URL: https://kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2018/S14/microcad18_50.pdf.
11. Гордієнко Н. І. Фінансовий облік : навч. посіб.; Харків. нац. ун-т міськ. госпваім. О. М. Бекетова. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 288 с
12. Гур'єва І. М. Економічна та облікова сутність необоротних матеріальних активів. Бізнес Інформ. 2014. № 10. С. 312-317.
13. Дерун І. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2015. 22 с
14. Довгань П. О. Основи класифікації необоротних активів та підходи до їх удосконалення. Агросвіт. 2022. С. 73–81. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3447&i=8>
15. Духновська Л. М., Скоморохова С. Ю., Горбунова С. Є. Аналіз необоротних активів підприємств харчової промисловості. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2018. № 1. С. 4-9.
16. Єремян О.М. Критична оцінка сучасного стану обліку і аудиту нематеріальних активів на підприємствах. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 1 (302). С. 201–208. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wpcontent/uploads/2023/03/2023-en-1-34.pdf>
17. Задорожний З. В., Муравський В., Костецький Я., Задорожний М. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2023. № 5(46), 149–160. URL : <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2023.3791>

18. Задорожний З. В. Проблемні питання якості інформації бухгалтерського управління обліку малоцінних активів. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2018. Вип. 1. С. 115-124.
19. Задорожний З. М. Формування облікової політики в умовах цифрової трансформації економіки. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2022. – № 2. – С. 30–36
20. Золковер А. О., Лазаришина І. Д., Юрченко О. А., Гордополов В. Ю. Трансформація стратегічного аналізу торговельного підприємства в умовах цифровізації. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2025. № 12. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17705731755129.pdf>. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2025-12-11909>
21. Зоріна О.А., Петраковська О.В., Юрченко О.А. Вплив облікової політики на показники фінансової звітності підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2021. Вип. 11. (246). С. 51-60
22. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік І: підручник. Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 496 с
23. Качмар О. В., Герчанівська С. В., Сливінська О. Б. Облік бібліотечних фондів. Економіка та суспільство. 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-26-83>
24. Китайчук Т. Г. Актуальні питання обліку малоцінних активів. Економіка та держава. 2022. № 7. С. 16–20. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2022/5.pdf
25. Кравченко О.О., Пінчук С.С. Фінансова безпека суб'єктів господарювання як відображення стану зовнішнього середовища. Ефективна економіка, 2020, № 6. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.6.6>. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/8.pdf.

26. Кравченко О.О. Фінансовепланування як інструменту управління фінансовою безпекою підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: теоретико-прикладні аспекти: колективна монографія. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 336 с. С. 74-122.
27. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ. 2024. 565 с
28. Костякова А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Rákóczi Egyetem*. 2025. № 9. С. 189-202.
29. Костякова А.А. Стратегічний управлінський облік: сутність та поняття. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 39-2. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/39_2_2019/21.pdf
30. Кулинич М. Б. Облік, аналіз, аудит і оподаткування в управлінні розвитком суб'єктів господарювання через призму цифровізації: монографія / М. Б. Кулинич, А. О. Фатенок-Ткачук, К. П. Мельник. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 140 с.
31. Левицький Н. Удосконалення інструментів облікового відображення об'єктів необоротних активів. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 68.1. С. 37–43. – URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34860>
32. Лобода Н, Чабанюк О, Кольба Р. Діджиталізація як функція облікової діяльності: коронакриза як контекст. 2021. In URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/01/337.pdf> 2021
33. Макаренко А. П., Шама М. В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрямий його вдосконалення. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 30–37
34. Маначинська Ю. Облік в цифровому забезпеченні бізнесу: Економічний аналіз. 2024 р. Том 33. № 3. С. 327-336
35. Метелиця В.М., Коваль Н.І. Проблемні аспекти обліку необоротних та оборотних матеріальних активів у бюджетних установах. *Економіка*.

Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 3. С. 193–204

36. Нусінова В. Я., Міщук Є. В. Аналіз і прийняття рішень для зміцнення економічної безпеки (у сферах обліку, оподаткування, маркетингу, фінансів, менеджменту трудових ресурсів та публічного управління на рівні підприємств, регіонів, держави): монографія. Кривий Ріг: Видавець Роман Козлов, 2023. 360 с

37. Облік та фінанси : навчальний посібник [за ред. Куцика П. О. ; П. О. Куцик, Р. М. Воронко, Т. О. Герасименко, О. І. Копилук, В. І. Бачинський та ін. Львів: вид-во ЛТЕУ, 2024. 345 с.

38. Онищенко В. П. Необоротні активи підприємства. Головбух. – 2024. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8147-neoborotn-aktivi-pdprimstva>

39. Панасюк В. М. Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Тернопіль : ТНЕУ. 2020. 330 с.

40. Панасюк В. М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. Східна Європа: Економіка, бізнес та Управління. Випуск 2 (25). 2020. С 412-427.

41. Пантелеев В. П., Юрченко О. А., Курило Г. М., Безверхий К. В. Звітність підприємств : навч. посіб.; за заг. ред. В. П. Пантелеева. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 432 с.

42. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій: монографія. Карпенко Є. А., Карпенко О. В., Мілька А. І. [та ін.]. Полтава : ПУЕТ, 2022. 410 с

43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Мінфіна України від 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

44. Плекан М.Ю., Юрченко О.А., Возняк Р.А. Роль бухгалтерської звітності у прийнятті управлінських рішень: оцінка фінансового результату. Електронний науковий періодичний журнал “Успіхи і досягнення

у науці”. 2024. Випуск № 8(8). С. 777-789. URL:
<http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/15782/1585>

45. Податковасистема :навч. посіб. / С. В. Косторной, О. О. Яцух, В. Д. Цап [та ін.] ; за ред. С. В. Косторного. Мелітополь :Видавничийбудинок ММД, 2018. 196 с.

46. Приймак Н. В., Юрченко О. А. Аудит в управліннісуб'єктамигосподарювання. Міжнароднийнауковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2024. № 5. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-5-9885>

47. Приходько І.П., Губарик О.М. Актуальніпроблемисучасногобізнесу: обліково-фінансовий та управлінськийаспекти: колективнамонографія. Дніпро: Пороги. 2023. 228 с. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/8300/1/Монографія%20Губарик_Мотковський.pdf

48. Роева О.С. Максимкіна І. актуальніпитанняобліку і оподаткуваннямалоціннихактивівпідприємства. Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовиймоніторинг в умовахглобалізаційнихзмін: зб. мат ІХ міжн. інтернет- конференції, 28.05.2024, м. Київ .

49. Смоляр М. В., Скрипник М. І. Необоротніактиви: сутність та їхкласифікаціяДомінантисоціально-економічногорозвиткуУкраїни в умовахінноваційного типу прогресу. 2022. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18796/1/DOMIN2022_P293-294.pdf

50. Степаненко О. І. Необоротніматеріальніактиви в амортизаційнійполітиціпідприємства. Науковийпогляд: економіка та управління. 2020. №1 (67). С. 186 – 191. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/3967>

51. Сторожук Т.М. Елементиобліковоїполітикипідприємствщодоіншихнеоборотнихматеріальних активів. ВісникЧеркаськогоуніверситету. Серія: Економічні науки. 2018. Вип. 2. С. 79–87.

52. Судак В.О. Особливості обліку та критерії визнання малоцінних активів. Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук: матеріали III Міжнародної наукової конференції, м. Рівне, 29 вересня, 2024 р. Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа. 2024 р. С. 29–30.

53. Токаренко В.В. Облік і оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ. 2024. Вип. 4 (30). URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2024/konf2203/4/30.pdf>

54. Трусова Н.В., Цап В.Д., Терновський В.О. Управління фінансовими потоками підприємства. Фінансова математика: Навчальний посібник / Н.В. Трусова, В.Д. Цап, В.О. Терновський. – За ред. ред. Трусової Н.В. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2017. – 392 с.

55. Фатенок-Ткачук А. О. Фінансовий облік за НП(С)БО : конспект лекцій / Алла Олександрівна Фатенок-Ткачук. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 240 с.

56. Феденько С., Плекан, М., Юрченко О. Діджиталізація бухгалтерського обліку: сучасні тенденції та інструменти автоматизації. Економіка і регіон Economics and Region, 2024. Випуск 4 (95), С. 189–195. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3625/2994>

57. Фесенко А. А., Радіонова Н. Й. Класифікація активів підприємства. Домінантно-соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу. 2020. С. 395–398.

58. Шевченко Л.Я., Шендригоренко М.Т. Фінансовий облік активів і пасивів: навч. посібник. 2-ге вид., допов. та оновл. Київ: МДУ, 2024. 226 с.

59. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання обліку та аудиту малоцінних оборотних і необоротних матеріальних активів. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 4. С. 185–188.

60. Чабанюк О.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ: Алерта. 2023

61. Яцух О. О., Захарова Н. Ю., Цап В. Д. Фінансипідприємства 2 навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2020. – 697 с.

62. Yurchenko O. International Accounting Norms and How They Affect the Accounting System of Ukraine . OIDA International Journal of Sustainable Development. 2025. P. 269-278.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив	Код рядка	2022рік	2023рік	2024рік
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	96	66	51
первісна вартість	1001	99	74	60
накопичена амортизація	1002	-3	-8	-9
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби:	1010	430756	434234	383911
первісна вартість	1011	482447	495027	426141
знос	1012	-51691	-60793	-42230
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	430852	434300	383962
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	75454	87105	83146
Виробничі запаси	1101	15091	17421	16629
Незавершене виробництво	1102	4527	5226	4989
Готова продукція	1103	55836	64458	61528
Товари	1104			

Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестраховання	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	264151	326846	281118
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	212	1055	843
за виданими авансами				
з бюджетом	1135			
у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145	334	61	23
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	177	978	167
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	55598	41260	70018
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167			
Витрати майбутніх періодів	1170			
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	1201	1143	2296
Усього за розділом II	1195	397127	458448	437610
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та груп вибуття	1200			
Баланс	1300	827979	892748	821572
Пасив	Код рядка	2020 рік	2021 рік	2022 рік
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	120000	120000	120000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			

Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	91000	91000	91000
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	500	500	500
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	280514	333934	295040
Неоплачений капітал	1425			
Вилучений капітал	1430			
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	492014	545434	506540
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510	145973	70365	88661
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	145973	70365	88661
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	887	904	940
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість:	1610			

за довгостроковимизобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	187037	275326	222754
за розрахунками з бюджетом	1620			
за у тому числі з податку на прибуток	1621			
за розрахунками зі страхування	1625	1164	1496	1539
за розрахунками з оплати праці	1630	457	838	519
за одержаними авансами	1635	144	465	129
за розрахунками з учасниками	1640	42	317	31
із внутрішніх розрахунків	1645	95	191	64
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	43	87	60
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	123	70	65
Усього за розділом III	1695	189992	279694	226101
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів внедержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	827979	895493	821572

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1272212	1465959	1636308
Чисті зароблені страхові премії	2010			
Премії підписані, валова сума	2011			
Премії, передані у перестраховання	2012			
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013			
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1015464	1159597	1373936
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070			
Валовий: прибуток	2090	256748	306362	262372
Валовий: збиток	2095			
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105			
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110			
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111			
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112			
Інші операційні доходи	2120	11208	14342	20429
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121			
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122			
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130			
Адміністративні витрати	2130	10583	10674	13095
Витрати на збут	2150	113444	170473	208899
Інші операційні витрати	2180	7763	34014	11532
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181			
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182			
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	136166	105543	49275
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195			
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	697	886	458
Інші доходи	2240			
Дохід від благодійної допомоги	2241			
Фінансові витрати	2250	4656	4250	6004
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	155	151	178
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275			

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	132052	102028	43551
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295			
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	23771	18335	0
Прибуток (збиток) відприпиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	108281	83693	43551
Чистий фінансовий результат: збиток	2355			

-

ТОВ «ОЛІМПІЯ СТРОЙ»

Наказ № 1

м. Запоріжжя

04.01.2024 р.

Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства

Відповідно до Закону від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996), НП(С)БО, та інших нормативно-правових актів, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, а також у цілях дотримання єдиних методів оцінки, обліку і процедур, що використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності, НАКАЗУЮ:

1. Організація бухгалтерського обліку

1.1. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві створити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Права та обов'язки головного бухгалтера підприємства і працівників бухгалтерії визначити в посадових інструкціях, розроблених згідно з вимогами чинного законодавства і затверджених керівником підприємства. Склад бухгалтерії затвердити штатним розписом.

1.2. Покласти на головного бухгалтера підприємства такі основні обов'язки:

- забезпечувати дотримання затверджених на підприємстві єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку при складанні та поданні фінансової звітності;
- здійснювати контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з недостачею і відшкодуванням втрат від псування цінностей;
- подавати в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом від 14.10.14 р. № 1702-VII, інформацію центральному органу виконавчої влади, що реалізовує державну політику у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

1.3. Розпорядження головного бухгалтера, що стосуються ведення бухгалтерського обліку, уважати обов'язковими для виконання всіма працівниками підприємства.

1.4. Забезпечити ведення бухгалтерського обліку на підприємстві за допомогою комп'ютерної програми BAS Бухгалтерія. На паперовому носії щоквартально роздруковувати Головну книгу з оборотами за синтетичними рахунками першого порядку за I квартал, перше півріччя, 9 місяців і рік.

1.5. Забезпечити відображення господарських операцій підприємства відповідно до робочого Плану рахунків, підготовленого на основі Плану рахунків, затвердженого наказом Мінфіну від 30.11.99 р. № 291 (додаток 1 до наказу про облікову політику), і субрахунків, передбачених Інструкцією, затвердженою наказом Мінфіну від 30.11.99 р. № 291. За необхідності головний бухгалтер своїм розпорядженням може вводити додаткові рахунки другого і третього порядків, відсутні в робочому Плані рахунків.

1.6. Для узагальнення інформації про витрати підприємства використовувати рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

1.7. Організувати аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей за підрозділами таким чином:

у бухгалтерії – у кількісно-сумовому вимірюванні;
цехах і на складах – у кількісному вимірюванні.

1.8. Для мінімізації строків формування первинних документів і перебування їх у підрозділах підприємства, поліпшення облікової роботи і своєчасного відображення господарських операцій затвердити окремим додатком правила оформлення документів і графік документообігу (додаток 2 до наказу про облікову політику). Вимоги до оформлення документів і строки їх складання, передбачені графіком документообігу, обов'язкові для дотримання працівниками всіх служб, відповідальних за оформлення первинних документів.

1.9. Забезпечити укладення з усіма працівниками, які приймаються на посади касирів або виконують обов'язки касирів, договорів про повну матеріальну відповідальність. Не допускати до роботи касирів, з якими не укладено такі договори. Форму договорів див. у додатку 3 до цього наказу.

1.10. З метою контролю за наявністю майна, оцінки його стану і забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності щорічно в період з 1 жовтня по 25 грудня проводити інвентаризацію активів і зобов'язань. Конкретні строки проведення інвентаризації за кожним видом активів і зобов'язань встановлювати окремим наказом.

Установлено строки проведення інвентаризації активів і зобов'язань перед складанням річної фінансової звітності. Наприклад, у період:

– до трьох місяців до дати балансу – проводиться інвентаризація НА, запасів, поточних біологічних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, витрат і доходів майбутніх періодів, зобов'язань;

– до двох місяців до дати балансу – проводиться інвентаризація незавершених капітальних інвестицій, незавершеного виробництва, напівфабрикатів, фінансових інвестицій, коштів, коштів цільового фінансування, розрахунків з бюджетом і відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

1.11. Інвентаризацію каси проводити не рідше одного разу на квартал.

1.12. Для проведення річної, планової та позапланової інвентаризації затвердити постійно діючу інвентаризаційну комісію в такому складі:

- голова – заступник директора з виробництва;
- члени комісії: начальник відділу продажів, начальник складського господарства, заступник головного бухгалтера.

1.13. Необхідність створення робочих інвентаризаційних комісій та їх склад визначати в окремому наказі про проведення інвентаризації.

1.14. Права та обов'язки членів постійної та робочих інвентаризаційних комісій визначати з огляду на вимоги Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженого наказом Мінфіну від 02.09.2014 р. № 879.

2. Методологічні аспекти облікової політики

2.1. Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснювати відповідно до норм НП(С)БО. Норми МСФЗ не застосовувати.

2.2. Установити критерій істотності для відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з рухом активів, зобов'язань, власного капіталу, визнанням доходів і витрат, у розмірі 100 грн.

2.3. Для визнання об'єктів необоротними активами, визначення дати їх уведення в експлуатацію, строку корисного використання (у т. ч. за об'єктами, отриманими у фінансову оренду) і ліквідаційної вартості створити постійно діючу комісію у складі (наводиться склад комісії). За відсутності спеціальних вказівок комісії в акті про введення в експлуатацію об'єкта необоротних активів уважати, що об'єкт вводиться в експлуатацію для цілей використання в господарській діяльності підприємства.

2.4. Визнавати основними засобами матеріальні активи, очікуваний строк корисного використання яких перевищує один рік, а вартість перевищує 6 000 грн.

2.5. Установити такі методи нарахування амортизації основних засобів (у т. ч. отриманих на умовах фінансової оренди):

- для будівель, споруд, передавальних пристроїв будь-якого призначення – прямолінійний метод;
- машин та обладнання, що безпосередньо використовуються для виробництва продукції – кумулятивний метод;
- машин та обладнання загальновиробничого, адміністративного, збутового та іншого призначення – метод зменшення залишкової вартості;
- транспортних засобів – метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- комп'ютерної техніки будь-якого призначення – кумулятивний метод;
- інших основних засобів, інших необоротних матеріальних активів – прямолінійний метод.

2.6. Необоротні матеріальні активи, вартість яких не перевищує 20000 грн., відносити до МНМА.

2.7. Амортизацію МНМА нараховувати у розмірі 100 % у першому місяці використання об'єкта (тобто в місяці його введення в експлуатацію).

2.8. Переоцінку об'єктів основних засобів проводити відповідно до абзаців першого і другого п. 16 НП(С)БО 7 у випадку, якщо залишкова вартість окремого об'єкта більше ніж на 10 % відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. Рішення про проведення переоцінки (із зазначенням групи переоцінюваних основних засобів) приймається керівником підприємства шляхом видання відповідного наказу. Групами основних засобів для цілей проведення переоцінки вважати групи, визначені в п. 5 П(С)БО 7. Після переоцінки будь-якої групи основних засобів необхідність подальших переоцінок цієї групи для недопущення перевищення порога істотності визначати щорічно 1 грудня поточного року комісією у складі (наводиться склад комісії).

2.9. Перевищення сум попередніх дооцінок об'єкта основних засобів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості такого об'єкта включати до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу в дооцінках при вибутті такого об'єкта.

2.10. Вартість ремонтів, що не приводять до збільшення майбутніх економічних вигід від використання об'єкта основних засобів, відображати у складі витрат залежно від напряму використання такого об'єкта. На вартість поліпшень, що приводять до збільшення майбутніх економічних вигід від використання об'єкта основних засобів, збільшувати первісну вартість цього об'єкта. Рішення про те, чи приведуть здійснювані ремонтно-будівельні роботи до збільшення майбутніх економічних вигід, приймається керівником і закріплюється в окремому наказі.

2.11. Нарховувати амортизацію прямолінійним методом.

2.12. Проводити переоцінку нематеріальних активів, якщо залишкова вартість окремого об'єкта більше ніж на 10 % відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. Рішення про проведення переоцінки оформляється наказом керівника підприємства.

2.13. Перевищення сум попередніх дооцінок об'єкта нематеріальних активів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості такого об'єкта включати до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу в дооцінках при вибутті такого об'єкта.

2.14. Неподільний об'єкт нерухомості, більше 50 % загальної площі якого передано в операційну оренду, визначати як інвестиційну нерухомість (далі – ІН). Порядок оцінки об'єктів ІН (за первісною або за справедливою вартістю), строків корисного використання об'єктів ІН, що оцінюються за первісною вартістю, а також метод визначення справедливої вартості для ІН, що оцінюється за справедливою вартістю, визначати за кожним об'єктом комісією у складі, зазначеному в п. 2.3 цього наказу. Амортизацію об'єктів ІН, що оцінюються за первісною вартістю, нараховувати за допомогою прямолінійного методу.

2.15. Одиницею бухгалтерського обліку запасів уважати їх найменування.

2.16. Облік транспортно-заготівельних витрат (далі – ТЗВ), пов'язаних із придбанням запасів, вести на окремих субрахунках (наприклад, на субрахунку 2011 – за сировиною та матеріалами і 289 – за товарами) і списувати щомісячно на витрати за середнім відсотком ТЗВ пропорційно сумі запасів, що вибули.

2.17. Використовувати такі методи оцінки вибуття запасів:

– за середньозваженою собівартістю – при вибутті виробничих запасів у виробництво.

Середньозважену собівартість визначати за місяць у порядку, установленому п. 18 НП(С)БО 9 «Запаси»;

– за нормативними витратами – при вибутті незавершеного виробництва і готової продукції з подальшим коригуванням оцінки до фактичної виробничої собівартості; – за методом ФІФО – при іншому вибутті.

2.18. Фінансові активи, придбані в результаті систематичних операцій, визнавати на дату укладення контракту.

2.19. Витрати за декількома операціями з інструментами власного капіталу розподіляти між цими операціями, використовуючи як базу розподілу суму операції.

2.20. Дохід від надання послуг визнавати виходячи зі ступеня завершеності операції на дату балансу. Оцінку ступеня завершеності такої операції проводити за питомою вагою обсягу послуг, наданих на конкретну дату, у загальному обсязі послуг, які повинні бути надані згідно з угодою.

2.21. Установити розмір добових витрат за відрядженнями з огляду на вимоги пп. 170.9.1 ПК:

– 700,00 грн. – для відряджень по Україні;

– 5 000,00 грн. – для закордонних відряджень.

При оформленні відряджень керуватися внутрішнім Положенням про відрядження.

Витрати на відрядження, визнані підприємством до відшкодування, відносити на той самий вид витрат, куди відноситься решта витрат на утримання підрозділу, у якому числиться відряджуваний працівник (без огляду на мету відрядження).

2.22. Для цілей капіталізації фінансових витрат на створення кваліфікаційних активів істотним часом створення активу вважати період більше трьох місяців.

2.23. Пов'язаними особами для цілей розкриття інформації у фінансовій звітності вважати осіб, зазначених у переліку, наведеному в додатку 8 до наказу.

2.24. Оцінку активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін здійснювати за методом балансової вартості.

Продовження Додатку Б

2.25. Відстрочені податкові активи (далі – ВПА) і відстрочені податкові зобов'язання (далі – ВПЗ) визначати станом на 31 грудня звітного року. У проміжній фінансовій звітності відображати їх у балансі в сумі, яка визначена за такими ВПА та ВПЗ на 31 грудня попереднього року.

2.26. Для цілей формування фінансової звітності та включення в неї додаткових статей установити критерій істотності у розмірі 500 грн.

2.27. Для цілей бухгалтерського обліку всіх операцій в іноземній валюті (у т. ч. операцій за безготівковими розрахунками) застосовувати курс НБУ на початок дня.

2.28. Курсові різниці на дату господарської операції визначати в межах такої операції.

2.29. Перерахунок залишків на кінець дня за тими монетарними статтями, за якими протягом дня здійснювалися господарські операції, із застосуванням курсу НБУ на кінець дня не проводити.

2.30. Цей наказ ввести в дію з 04.01.2024 р.

2.31. Контроль за виконанням цього наказу покласти на головного бухгалтера підприємства.

Секретареві ознайомити з наказом фінансового директора і головного бухгалтера під підпис.

Директор _____ Олег СОКОЛЕНКО

Ознайомлені:
Головний бухгалтер _____ Олександра ДОРОШЕНКО